

Lokale
Ontwikkelingsstrategie

LEADER
Regio de Liemers

2023-2027

(versie september 2024)

Inhoudsopgave

Deel I	**Beschrijving van de Lokale Ontwikkelingsstrategie**	4
Hoofdstuk 1	**Totstandkoming en status Ontwikkelingsstrategie**	5
Hoofdstuk 2	**Het gebied De Liemers**	7
Hoofdstuk 2.1	Gebiedsbegrenzing	7
Hoofdstuk 2.2	Gebiedsanalyse	7
Hoofdstuk 2.2.1	Parels die we kunnen verzilveren (kansen en sterktes)	9
Hoofdstuk 2.2.2	Obstakels die we willen overwinnen (bedreigingen en zwaktes)	9
Hoofdstuk 2.2.3	Eindconclusie	10
Hoofdstuk 3	**Strategie voor de Liemers**	12
Hoofdstuk 3.1	Strategie, algemene doelstellingen en thema's	12
Hoofdstuk 3.2	Meetbare doelstellingen	14
Hoofdstuk 4	**Activiteitenplan**	16
Hoofdstuk 4.1	Uitvoering van projecten	16
Hoofdstuk 4.2	Samenwerking	16
Hoofdstuk 4.3	Aanjaagactiviteiten en deskundigheidsbevordering	16
Hoofdstuk 4.4	Bestuur en organisatie Lokale Actie Groep (LAG)	16
Hoofdstuk 4.5	Communicatie	16
Hoofdstuk 4.6	Administratie	16
Hoofdstuk 5	**Organisatie**	18
Hoofdstuk 5.1	Positie, taken en bevoegdheden LAG	18
Hoofdstuk 5.2	Profiel en samenstelling LAG	19
Hoofdstuk 5.3	Organisatie van de uitvoering	20
Hoofdstuk 6	**Financieel**	22
Hoofdstuk 6.1	Begroting	22
Hoofdstuk 6.2	Dekkingsplan	22
Deel II	**Reglement**	24
Hoofdstuk 7	**Beheer- en toezichtregeling**	25
Hoofdstuk 7.1	LAG werkwijze en verantwoording	25
Hoofdstuk 7.2	Wijze van openstellen en plafond bepalen	26
Hoofdstuk 7.3	Selectiecriteria en -procedure voor steunaanvragen bij de LAG	26
Hoofdstuk 7.4	Monitoring	27
Hoofdstuk 7.5	Effectmeting en evaluatie	27
Bijlage 1	Verdeling inwoners per gemeente / kern	29
Bijlage 2	Profielschets LAG-leden	30
Bijlage 3	Criteria eerste beoordeling van projecten	31
Bijlage 4	Selectieformulier voor beoordeling van projecten	32
Bijlage 5	Procesbeschrijving samenwerking LAG – GS	34

Beschrijving van de Lokale Ontwikkelingsstrategie

DEEL I

Hoofdstuk 1

Totstandkoming en status Ontwikkelingsstrategie

Inwoners, overheden, onderwijs- en kennisinstellingen en het bedrijfsleven in de Liemers willen de ontwikkeling van het gebied verder ter hand nemen en grijpen daarvoor de kansen aan die het Europese LEADER programma biedt. De Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) van LEADER Regio de Liemers geeft de kaders weer van het LEADER subsidieprogramma. Uitgangspunt hierbij is het Nationaal Strategisch Plan (NSP), de Nederlandse invulling van het nieuwe Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) 2023-2027, alsmede kaders van de invulling van het onderhanden provinciale programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG) als onderdeel van het Nationaal Plan Landelijk Gebied (NPLG).

Dit document beschrijft de totstandkoming van de strategie, de programmalijnen en doelstellingen die worden nagestreefd en de organisatie van de uitvoering van het subsidieprogramma. Een belangrijke rol wordt neergelegd voor de Lokale Actie Groep (LAG), die bestaat uit inwoners uit alle vijf deelnemende gemeenten, vertegenwoordigers van belangenorganisaties en lokale overheidsbestuurders. De LAG kan zich laten bijstaan door adviseurs.

De ligging van het rurale gebied ten opzichte van de Groene Metropool Regio Arnhem-Nijmegen, de Achterhoek en Duitsland geeft de regio veel perspectief op invulling van het landschap als basiskapitaal voor economische bedrijvigheid. Dit in evenwicht met de positie van de landbouw, natuur, wonen en infrastructuur.

Stichting de Liemerse Ambassade als initiatiefnemer
De Liemerse Ambassade is een triple helix organisatie gericht op een duurzame coalitie van de vijf Liemerse gemeenten (Doesburg, Duiven, Montferland, Westervoort en Zevenaar), onderwijs- en kennisinstellingen en het regionale bedrijfsleven, met als doelstelling de economische vitaliteit en duurzame ontwikkeling van regio de Liemers verder te versterken. De Liemerse Ambassade bundelt alle krachten vanuit ondernemers, overheid, onderwijs en onze inwoners. Dat gebeurt door krachten te verbinden, talenten te ontwikkelen, middelen te verwerven en resultaten te delen. Accenten liggen bij de sectoren vrijetijdseconomie, logistiek, agrarische economie en maakindustrie. Gebiedsgericht wordt samengewerkt door de gemeenten en respectievelijke actoren met de nadruk op een balans tussen wonen, werken, recreëren, mobiliteit, landbouw en natuur/landschap. Het bestuur van de stichting stimuleert en faciliteert de uitvoering van projecten die passen binnen deze visie. De Liemerse Ambassade is hét knooppunt in het regionaal economisch netwerk.

Bottom up werkwijze teneinde vele inwoners bij Lokale Ontwikkelingsstrategie te betrekken
Circa 100 inwoners hebben deelgenomen aan de vijf gehouden gebiedsbijeenkomsten in de vijf hierboven genoemde gemeenten. Met zo'n 30 stakeholders en andere betrokkenen heeft een bijeenkomst plaatsgevonden voor een integrale gebiedsverkenning met specifieke aandacht voor de positionering van de landbouw in de Liemers. Daarnaast hebben we met een groep van circa 40 agrariers gesproken over de invoering van kringlooplandbouw en de processen in de verbetering van de bodem die nodig zijn om dat te realiseren. Deze discussie is voortgezet in een bijeenkomst met zo'n 30 betrokkenen waarbij het onderwerp 'water en bodem sturend voor de gebiedsinrichting' verder uitgediept is voor regio de Liemers. Ook hebben een tiental jongeren in een bijeenkomst gediscussieerd over de toekomst van de Liemers en is input opgehaald voor de LOS. Daarnaast is er een online enquête uitgezet waar circa 50 inwoners hun visie en speerpunten hebben aangegeven voor de toekomst van de Liemers. Met tien MKB-ondernemers en direct betrokkenen zijn bijeenkomsten gehouden en bezoeken afgelegd aan voorbeeld initiatieven in het land om te komen tot een Fieldlab voor Smart Industry in de Liemers.

Dit geheel heeft, naast veel enthousiasme bij de deelnemers, veel input opgeleverd voor de strategie en programmalijnen / speerpunten van Regio de Liemers naar de toekomst, weergegeven in deze Lokale Ontwikkelingsstrategie.

We kunnen concluderen dat er zowel veel overeenkomsten zijn met de NSP doelen op het gebied van sociaaleconomische regionale ontwikkeling, klimaatverandering, duurzame energie, efficiënt beheer van natuurlijke hulpbronnen en bescherming van biodiversiteit, alsook de (bestaande) programmalijnen van de gemeenten van Regio de Liemers.

Bijeenkomsten Regio de Liemers

Datum	Locatie	Plaats	Onderwerp
16-02-2023	Buitengoed Gelderse Waarden	Pannerden	Positionering landbouw
02-03-2023	Gemeentehuis	Zevenaar	Gebiedsbijeenkomst
08-03-2023	Gemeentehuis	Westervoort	Gebiedsbijeenkomst
13-03-2023	De Ogtent	Duiven	Gebiedsbijeenkomst
22-03-2023	Partycentrum De Deel	Beek (Montferland)	Gebiedsbijeenkomst
23-03-2023	Gemeentehuis	Doesburg	Gebiedsbijeenkomst
12-04-2023	De Ogtent	Duiven	Jongeren bijeenkomst
<10-04-2023	Online Enquête		
25-04-2023	InnoFields	Giesbeek	Gebruik natuurlijke hulpbronnen

Deze Lokale Ontwikkelingsstrategie is behandeld binnen de colleges van Burgemeester en Wethouders van de vijf deelnemende gemeenten en het bestuur van Stichting de Liemerse Ambassade. Het college van Dijkgraaf en Heemraden van Waterschap Rijn IJssel heeft de Lokale Ontwikkelingsstrategie ter kennisname ontvangen.

Hoofdstuk 2

Het gebied De Liemers

De Lokale Ontwikkelingsstrategie is opgesteld voor vijf gemeenten die tezamen de Liemers zijn. Het betreft de gemeenten Doesburg, Duiven, Montferland, Westervoort en Zevenaar. De grenzen van deze gemeenten vormen de begrenzing van het gebied LEADER Regio de Liemers. Het gebied omvat 133.110 inwoners. Voor een verdeling per gemeente zie onderstaande tabel. Een uitgebreid overzicht met kernen is opgenomen in bijlage 1.

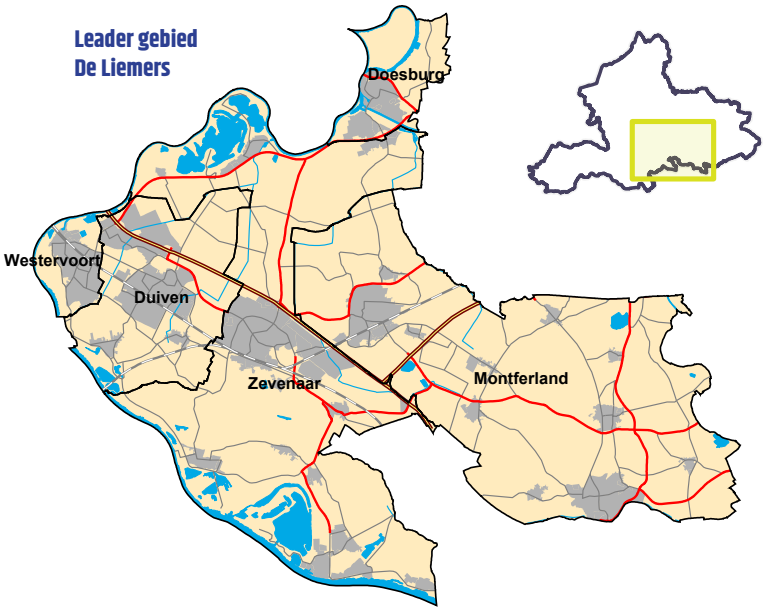
Verdeling inwoners per gemeente

Gemeente	Aantal inwoners per 1-1-2023
Doesburg	11.093
Duiven	24.949
Montferland	36.917
Westervoort	15.112
Zevenaar	45.039
Totaal	**133.110**

Hoofdstuk 2.1 Gebiedsbegrenzing

De Liemers is een samenhangende regio van vijf gemeenten die een vergelijkbare problematiek hebben op het gebied van plattelandsontwikkeling en hiervoor een gezamenlijke visie hebben opgesteld voor de toekomst van het gebied. Het prachtige waterrijke, groene en afwisselende landschap van 'De Liemers' wordt anno 2023 in de verre omtrek geroemd. Het is een landschap met rivieren, bossen, grazige weiden en bochtige dijken. Hier stromen de Rijn en de (Oude) IJssel, tussen de stuwwallen van de Veluwe en het Montferland. Dorpen en steden als 's-Heerenberg, Pannerden, Didam, Wehl, Zevenaar en Lobith ademen de sfeer van de lange en voorname geschiedenis van deze streek. Maar ook voor het recreëren aan het water of in de havens in Giesbeek en Tolkamer komen mensen van heinde en verre naar de Liemers.

De Liemers is gevormd door het water. Heel vroeger door smeltend landijs en de meanderende Rijn. Ook voor de Romeinen, rond het begin van onze jaartelling, was het water van groot belang. Het menselijk ingrijpen in het watersysteem begon in die tijd en vanaf de middeleeuwen ging de mens zich in toenemende mate met het water bemoeien. Er ontstond een innige band tussen het water en de inwoners van de Liemers.
In de Liemers wordt het water verdeeld over de rest van Nederland. Bij Spijk komt de Rijn Nederland binnen en in de Liemers wordt geregeld welk aandeel van dat water naar de Waal gaat, welk deel naar de Nederrijn/Lek en welk deel naar de IJssel. Het landschap van de Liemers zelf is ook ontstaan door de dynamiek van het water en de manier waarop de mens daar mee om ging. Het water had daarbij ook vaak een strategisch belang en speelt een belangrijke rol bij de identiteit van het gebied. Verder kenmerkt de Liemers zich door een 'typisch Hollands landschap': ruimte, rust en een ruime cultuurhistorie.

Fysiek
- Aan het zuiden grenst het gebied aan Duitsland (Elten, Emmerich).
- Aan de oostzijde grenst het gebied aan de Achterhoek.
- Aan de noordzijde grenst het gebied aan de stedendriehoek Apeldoorn, Deventer, Zutphen.
- Aan de westzijde grenst het gebied aan de stad Arnhem.

Hoofdstuk 2.2 Gebiedsanalyse

In totaal hebben ruim twee honderd bewoners / ondernemers van de Liemers deel genomen aan gebieds- en themabijeenkomsten. Bij alle bijeenkomsten zijn inwoners, lokale belangenverenigingen, agrariers, mkb-ondernemers, vertegenwoordiging vanuit de gemeenten en jongeren aanwezig geweest. Daarmee is de lokale betrokkenheid geborgd. In de bijeenkomsten vonden levendige discussies plaats waarbij niet alleen naar probleemdefinities werd gekeken maar ook gezamenlijk naar doelen en acties. Diverse organisatie hebben zich tijdens deze bijeenkomsten al aangeboden om de geformuleerde acties uit te voeren. De sterke en zwakke punten, kansen en bedreigingen voor dit gebied zijn benoemd. Het is immers van belang om van onderaf, integraal en gebiedsgericht samen te werken. Het doel hiervan is om in lijn met het bestaande beleid op het gebied van ruimtelijke ordening, duurzaamheid, economie en vrijetijdseconomie, een zo duidelijk mogelijk beeld te hebben van waar de kansen voor de regio liggen, maar ook welke thema's extra aandacht vragen.
De bereidheid om zwakke punten en bedreigingen aan te pakken is bij alle betrokkenen nadrukkelijk aanwezig.

Een SWOT analyse is een overzicht van sterkten (Strenghts) en zwaktes (Weaknesses) en kansen (Opportunities) en bedreigingen (Threats). Omdat we deze LOS van onderop hebben geschreven, passend bij de gedachte van LEADER, past daar ook een taal bij die mensen aanspreekt. Na de resultaten uit de SWOT te hebben weergegeven spreken we dan ook verder over parels en obstakels:

- Parels die we kunnen verzilveren (kansen en sterktes)
- Obstakels die we willen overwinnen (bedreigingen en zwaktes)

Kansen
Een belangrijke kans is om de regio aantrekkelijker te maken voor jongeren. Dit kan door het toevoegen van verschillende voorzieningen (zoals uitgaansgelegenheden, jongerencentra etc.), meer openbaar vervoer in de dorpen, zogenaamde flexwoningen te creëren, meer educatie en kennisdeling over de regio op scholen en een betere samenwerking met de aanliggende Duitse regio's voor bijvoorbeeld werkgelegenheid. Ook door in te zetten op toerisme is het interessanter voor voorzieningen en recreatie om zich in de regio te vestigen en kan er meer werkgelegenheid gecreëerd worden.

De Liemers telt veel specialistische bedrijven die hoogwaardige producten maken. Ondernemers, studenten, technici en onderzoekers die de handen ineen slaan en samenwerken in een nieuw op te richten Fieldlab Smart Industry in de Liemers. Een Fieldlab Smart Industry kan een plek worden, waar het bedrijfsleven en kennisinstellingen samen onderzoek doen, innovaties ontwikkelen en uitdagingen aangaan op het gebied van Smart Industry. De gedachte is dat bedrijven hierin de regie voeren.

Op InnoFields in Giesbeek is een concentratie van kennis en projecten op het gebied van water- en bodemsystemen. Het betreft een quadruple helix samenwerking die samen uitgebouwd gaat worden naar Soil Valley met een (inter)nationale uitstraling, werkend in de regio.

Daarnaast is het belangrijk om in te zetten op duurzame energie in de regio en is de wens om meer zonnepanelen op (bedrijfs)daken te plaatsen, aangezien er nog veel daken zijn waar geen panelen op liggen. Op deze manier hoeven er geen of minder zonneparken gebouwd te worden en kan er een andere bestemming voor deze grond komen (bijv. biologische en kleinschalige landbouw). Zo kan er ook ingezet worden op groenbestemmingen in het buitengebied. Dit biedt de mogelijkheid om het groene hart te creëren en daarbij aan te sluiten bij het Groen-Blauw Raamwerk van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen. Deze groenbestemmingen zijn dan een plek voor toerisme en recreatie, maar ook voor duurzame landbouw waar agrariërs kunnen wonen en werken. Met deze groenbestemmingen wordt aanvullend ook de biodiversiteit bevorderd.

Sterktes
De Liemers wordt omschreven als een mooi gebied met veel natuur, rust en ruimte. Het biedt een divers landschap van uiterwaarden, bosgebied, agrarische grond, maar ook de historische binnenstad van Doesburg en het levendige centrum van Zevenaar horen erbij. Dit maakt dat het toerisme in een deel van de Liemers ook sterk aanwezig is, met name richting het oosten. Vooral de rijke historie en cultuur die de stad Doesburg omvat, is een toeristentrekpleister, maar ook de natuurgebieden in de rest van de Liemers bieden met de mooie wandel- en fietspaden genoeg mogelijkheden om toeristen aan te trekken.

De regio kenmerkt zich ook door sterk ondernemerschap (inclusief landbouw). Er zijn tal van lokale initiatieven waar streekproducten worden geproduceerd. Zo vindt er bijvoorbeeld tussen Duiven en Westervoort ecologische landbouw plaats die belangrijk is voor de voedselvoorziening in de regio.

Het laatste sterke punt voor de regio Liemers is de sterke gemeenschapszin: noaberschap. Deze komt in de hele regio terug. Dit houdt in dat mensen in de gemeenschap elkaar helpen en er voor elkaar zijn. Dit creëert een sterke sociale binding. Mensen ervaren elkaar ook als vriendelijk, hoewel dit vooral geldt voor de mensen die geboren en getogen zijn in de regio.

Er heerst een hechte verenigingscultuur, waarbij er gewerkt wordt met veel vrijwilligers. Schutterijen en carnavalsverenigingen zijn erg belangrijk in alle kernen en dorpen.

Bedreigingen
Zowel vergrijzing als ontgroening worden gezien als de grootste bedreigingen voor de regio. Jongeren trekken weg uit de regio wegens de bovengenoemde zwakke punten. De verwachting is ook dat het woningtekort niet snel zal dalen. Dit vormt hier ook een belangrijke bedreiging in. De bouw van nieuwe woningen gaat erg traag, wat maakt dat starters sneller ergens anders naar woningen moeten zoeken.

Er wordt een stijgende jeugd criminaliteit en ondermijning waargenomen. Er is weinig te doen voor de jeugd, waardoor ze het sneller gaan zoeken in de criminaliteit. De afwezigheid van voorzieningen gericht op deze doelgroep (cultuur en sport) maakt het daarnaast bijvoorbeeld ook niet interessant voor hoger opgeleid personeel om naar de regio toe te komen.

Een andere bedreiging is het toekomstperspectief van de agrariërs. Agrariërs ervaren dat het moeilijk is om te ondernemen door hoge grondprijzen, stikstofproblematiek, uitputting van de bodem en klimaatverandering. Er is veel verlies van agrarische activiteit.
Als laatste worden de stedelijke ontwikkelingen in het buitengebied genoemd. Er is nog relatief veel groen gebied in de Liemers. Door de stedelijke ontwikkelingen (zoals bedrijventerreinen, zonneparken etc.) worden de groene gebieden steeds meer ingenomen. Dit maakt dat de biodiversiteit afneemt, maar het is ook een bedreiging voor het toerisme en recreatie in de regio. Daarnaast gaan de stedelijke ontwikkelingen in het buitengebied ook ten koste van landbouwgrond, waardoor er minder ruimte is voor duurzame landbouw.

Zwaktes
Over het algemeen wordt ervaren dat de eigen identiteit van de Liemers ontbreekt. Deze wordt momenteel bepaald door de Groene Metropoolregio Arnhem/Nijmegen of de Achterhoek.
Een omgevingsvisie voor de gehele Liemers ontbreekt en de communicatie en educatie over de regio kan verder aan kracht winnen. Men heeft daarnaast ook het idee dat er te weinig prioriteit wordt gegeven door gemeenten en andere betrokkenen om deze visie te creëren en uit te dragen.

Ook een belangrijk zwak punt in de hele Liemers is de terugloop van/afwezigheid van voorzieningen en recreatiemogelijkheden, met name voor de jeugd. Zo zijn er bijvoorbeeld weinig uitgaansgelegenheden of andere voorzieningen waardoor de jeugd zich snel(ler) verveelt en dit buiten de regio gaat zoeken.

De bereikbaarheid van de regio wordt als niet ideaal ervaren. Dit heeft met name te maken met de afwezigheid van voldoende en goed openbaar vervoer. De regio bestaat uit veel kleine dorpen en daar rijdt niet altijd/niet vaak genoeg openbaar vervoer om je binnen de regio te kunnen verplaatsen. In aanvulling daarop wordt ervaren dat er te weinig wandel- en fietspaden in de regio zijn. Het is daarbij ook van belang dat alle fietspaden in de avond/nacht verlicht worden, wat nu niet overal het geval is. Dit alles maakt de bereikbaarheid (vooral voor burgers zonder auto) een zwaktepunt.

Op het gebied van burgers is er een kloof tussen de mensen die geboren en getogen zijn in de regio en de mensen die van buiten de regio komen. Dit punt is tweeledig. De 'autochtone bewoner' is van mening dat het een zwak punt is van de regio als mensen van buiten naar de regio verhuizen. Degene die van buiten de regio komen ervaren het juist als een zwak punt dat zij zich niet welkom voelen in de regio, omdat ze van buitenaf komen. Er heerst ook een woningtekort en dit houdt de kloof tussen deze twee groepen ook in stand. De autochtone bewoners hebben het idee dat de woningen worden ingepikt door mensen van buitenaf en daardoor de jeugd wordt weggedreven.

Als laatste wordt de terugloop van de biodiversiteit genoemd als een belangrijk zwak punt van de regio.

Kern SWOT-analyse gebieds- en themabijeenkomsten

Bedreigingen

Vergrijzing en ontgroening
Woningtekort
Toekomstperspectief agrariërs
Zonneparken
Stedelijke ontwikkelingen in buitengebied
Jeugdcriminaliteit

Sterke punten

Mooie (natuur)gebieden met divers landschap
Rust & ruimte
Lokaal ondernemerschap met streekproducten
Sociale binding (noaberschap)
Toerisme
Goede mogelijkheden voor landbouw

Kansen

Korte ketens stimuleren
Betrokkenheid jeugd
Zonnepanelen op (bedrijfs-)daken
(Groen) bestemmingen in buitengebieden
Biodiversiteit in het algemeen bevorderen
Recreatie stimuleren/bevorderen
Toerisme
Biologische bedrijfsvoering boeren en kleinschalige landbouw
Soil Valley
Vergroening van dorpskernen in relatie tot klimaatadaptatie en biodiversiteit.
Fieldlab Smart Industry

Zwakke punten

Terugloop voorzieningen/recreatiemogelijkheden
Woningtekort
Openbaar vervoer/bereikbaarheid
Te weinig wandel- en fietspaden
Ontbreken identiteit de Liemers
Communicatie en educatie over regio
Biodiversiteit loopt terug
Kloof tussen 'autochtonen inwoners uit de regio' en 'import uit het Westen'

2.2.1. Parels die we kunnen verzilveren

Vanuit die kernwaarden en de kracht om dromen om te zetten in daden, hebben inwoners en ondernemers de volgende parels benoemd:

- Bundeling van aanwezige kennis over verbetering van het bodem- en watersysteem en duurzame landbouw.
- Regionale korte voedselketens door lokale ondernemers met mooie streekproducten, die tevens als educatie voor de nieuwe inwoners en stedelingen kunnen dienen.
- Recreatie en toerisme versterken, in combinatie met natuur, water, cultuur en agro.
- Het thema water en de beheersing daarvan koppelen aan het Liemerse verhaal over de Romeinen, de tachtigjarige oorlog, de Hollandse waterlinie en de Tweede Wereldoorlog.
- Het gebruik van water in het dagelijkse leven van de inwoners koppelen aan de verhalen over de vorming van het landschap door water en specifiek het gebruik en de beheersing daarvan.
- Het groene hart van de Liemers groener maken en multifunctioneel: duurzame landbouw, recreatie / toerisme en natuur.
- Dorpskernen en wijken vergroenen en klimaatadaptief maken.
- Het actieve verenigingsleven en noaberschap gebruiken om de leefbaarheid in de kleine kernen en kwetsbare wijken te vergroten.
- Daken gebruiken voor zonnepanelen, zeker ook de logistieke panden.
- Educatie als basis voor de verduurzaming en het bevorderen van biodiversiteit.
- Gebruik de kennis van de inwoners en nieuwe stedelingen om de Liemers duurzamer, socialer en leefbaarder te maken.
- Bundeling van krachten aanwezig op het gebied van Smart Industries.

2.2.2 Obstakels die we willen overwinnen

Voor de Liemers zien de bewoners de volgende bedreigingen en zwaktes die we willen ombuigen.

- Kansen bieden aan agrariërs die de slag naar duurzaamheid willen maken.
- Versterken van het openbaar vervoer, zeker in de noord-zuid richting.
- Nieuwe inwoners verbinden aan mensen die al in de Liemers wonen om zo wederzijds begrip te krijgen.
- Voldoende woningen voor starters.
- Wandel- en fietspaden uitbreiden, met plekken om vogels te spotten en van de natuur te genieten.
- Ondanks de verstedelijking de kwaliteit van het groen en de (relatieve) rust behouden.
- Meer als de Liemers gezamenlijk optreden om de maatschappelijke problemen aan te pakken.
- Werkgelegenheid voor jongeren en hoog opgeleiden aantrekkelijk maken om hen te behouden in de regio.
- Ruimte voor experimenten en innovaties creëren.
- Biodiversiteit bevorderen in dorpen, wijken, bedrijventerreinen en landbouwgebieden.
- Wet- en regelgeving ombuigen naar experimenteerruimte voor nieuwe ideeën.

Krachtenveldanalyse
De belangrijkste stakeholders, naast de provincie Gelderland, in de regio zijn:

Liemerse Ambassade
De Liemerse Ambassade bundelt alle krachten vanuit ondernemers, overheid(bundeling van de vijf gemeenten), onderwijs en de inwoners. Zij helpen project ideeën te realiseren van trotse Liemerse inwoners en bedrijven. Dat doen ze door hun krachten te verbinden, talenten te ontwikkelen, middelen te verwerven en de resultaten aan het hele land te laten zien. De Liemerse Ambassade is het knooppunt in het regionaal economisch netwerk. Door gezamenlijk op te trekken en te organiseren wordt er efficiënt samengewerkt en is er in een vroegtijdig stadium zicht op gebiedsinitiatieven.

Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen
De Liemers maakt onderdeel uit van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen. Hierbinnen werkt men samen aan vijf belangrijke en urgente maatschappelijke opgaven. Deze opgaven bevinden zich vooral op het fysieke domein: woningbouw, circulariteit, economie en mobiliteit. Maar ook samenwerking op het gebied van cultuur en toerisme is een aandachtsveld. Met als doel het realiseren van groei én het versterken van het groene karakter van onze bijzondere regio. Qua thema's sluit dit goed aan bij de LEADER aanvraag.

Sociaal kapitaal; de kracht van de inwoners
De Liemers kent sterke netwerken die effectief bijdragen aan de vitaliteit en leefbaarheid van het landelijk gebied. Dit zijn sterke netwerken in het sociale (verenigings)leven, maar ook in het bedrijfsleven, zoals een sterke ondernemersvereniging Lindus, MKB-verenigingen, Logistic Valley en Soil Valley; deze sociale en professionele netwerken overlappen elkaar. Veel wordt lokaal geregeld, zonder overheidsbemoeienis. Dit wordt ook wel sociaal kapitaal genoemd. Juist dit sociaal kapitaal is een kracht van de Liemers voor de toekomst. In informele netwerken worden onder andere ook contacten met het bedrijfsleven gelegd en het stimuleert samenwerking. Samenwerking is goed voor economie en innovatie, maar ook voor de vitaliteit van kleine kernen. Ook met het zicht op sociale verbanden en structuren. Sociale (ver)binding op lokaal niveau is van belang voor een gebied waarin vergrijzing een gegeven is. Zeker ook gelet op het in stand houden van (basis) voorzieningen om een gemeenschap, kern of buurt leefbaar te houden. De inwoners van de Liemers staan dus centraal. Dat is ook waar LEADER Regio de Liemers voor staat, lokale ontwikkeling door lokale inwoners.
Een bottom-up benadering vraagt actieve inzet van de inwoners in het gebied. Tegelijkertijd zijn zij ook degenen die direct profijt hebben van deze lokale aanpak.

Maatschappelijk middenveld
Van een sterk sociaal kapitaal is het een kleine stap naar een sterk maatschappelijk middenveld. Maatschappelijke organisaties zijn goed vertegenwoordigd in de Liemers en kennen dwarsverbanden met regionale en plaatselijke organisaties. Het maatschappelijk middenveld is en wordt nauw betrokken bij de gebiedsontwikkeling in de Liemers. Dat is ook terug te zien in de deelname van maatschappelijke organisaties aan de gebiedsbijeenkomsten: buurtschaps- en dorpsbelangenorganisaties, LTO, Landschapsbeheer Gelderland, Stichting Mooie Gronden, Jongerenorganisatie HOPE XXL, natuurorganisaties, recreatief-toeristisch bedrijfsleven, Kijk verder in de Liemers, kunst-, musea- en cultuurorganisaties.

2.2.3 Eindconclusie

Vanuit de Liemerse Ambassade worden de accenten voor de Liemers gelegd bij de sectoren vrijetijdseconomie, logistiek, agrarische economie en maakindustrie. Gebiedsgericht wordt samengewerkt door de gemeenten en respectievelijke actoren met de nadruk op een balans tussen wonen, werken, recreëren, mobiliteit, landbouw en natuur/landschap. Veel van deze aspecten komen ook weer terug uit de gesprekken en enquêtes met de bedrijven en inwoners. Deze zijn gebaseerd en geprioriteerd op de ontwikkelbehoeften weergegeven in de te verzilveren parels en te overwinnen obstakels.
Vanuit deze gebiedsanalyse alsmede bestaand beleid van de gemeenten komen wij tot de in hoofdstuk 3 beschreven strategie, doelstellingen en thema's.

Hoofdstuk 3

Strategie voor de Liemers

Hoofdstuk 3.1 Strategie, algemene doelstellingen en thema's

Strategie

De LEADER-aanpak voor de ontwikkeling van het Liemerse platteland zal langs de onderstaande strategische lijnen verlopen. De keuze voor deze strategie is gebaseerd op het huidige beleid, de gebiedsanalyse en knelpunten, suggesties, wensen en ideeën die de inwoners hebben aangedragen.

1. Ontwikkelen van (nieuwe)vormen van rendabele en economische bedrijvigheid met als uitgangspunt behoud en ontwikkeling van een landschap met een grote biodiversiteit als het basis kapitaal van de plattelandseconomie en in samenhang met maatschappelijke doelen en opgaven.
2. Creëren van een aantrekkelijk woon- en werkklimaat op het platteland door versterking sociale cohesie en het actief betrekken van de lokale gemeenschap met het landschap als uitgangspunt.

.

Algemene doelstellingen

LEADER is een Europees programma en draagt bij aan de doelen uit het NSP:

a. Doel D (SO4) Klimaatverandering en duurzame energie: Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, duurzame energie te bevorderen en de ontwikkeling van weerbare teeltsystemen.
b. Doel E (SO5) Efficiënt beheer van natuurlijke hulpbronnen: Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen.
c. Doel F (SO6) Bescherming van de biodiversiteit: Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen.
d. Doel H (SO8) Duurzame ontwikkeling in plattelandsgebieden: Bevorderen van de werkgelegenheid, groei, gendergelijkheid, sociale inclusie en lokale ontwikkeling in plattelandsgebieden, met inbegrip van bio-economie en duurzame bosbouw.

De inwoners in de Liemers gaven aan dat doel H belangrijk was. Daarnaast willen zij vooral inzetten op de doelen E en F, efficiënt beheer van natuurlijke hulpbronnen en bescherming van de biodiversiteit. Daaraan wordt dan ook automatisch doelstellingen behorend bij doel D behaald op het gebied van koolstofvastlegging en weerbare teeltsystemen. Daarnaast hebben mensen zich uitgesproken over welke andere onderwerpen zij belangrijk vinden om in de komende maanden invulling te geven aan de ontwikkeling van het platteland.

Het gaat daarbij om:
- Vergroening van de dorpskernen.
- Biodiversiteit en natuurontwikkeling.
- Ontmoetingen en sociale cohesie.
- Wonen, voorzieningen en werkgelegenheid jongeren.
- Vrijetijdseconomie versterken.
- Lokale producten en korte ketens.
- Nieuwe bedrijvigheid.

Bovenstaande strategische lijnen zijn verder uitgewerkt in vier thema's met hun bijbehorende doelstellingen. Deze thema's worden ingevuld vanuit de kracht van de samenleving. LEADER is daarbij een prachtig programma, waarbij organisaties en inwoners uit de regio hun projecten kunnen indienen. Deze thema's zijn natuurlijk ook weer samenhangend. Binnen die thema's gaat het over experimenteerruimte, educatie, verbinding en innovatie ten gunste van de vitaliteit en de leefbaarheid van het platteland, rekening houdend met de voortdurend veranderende maatschappij. Biodiversiteit, natuurherstel, klimaatadaptatie, sociale inclusie en circulaire economie lopen als een satéprikker door de thema's.

Thema's

Sociale en economisch vitale kernen en dorpen.

Met de ontwikkeling van lokale sterke en vitale gemeenschappen, waarin we ons noaberschap koesteren en vrijwilligerswerk stimuleren, willen we kleine kernen sociaal en economisch vitaal houden. Met de vergrijzing en andere uitdagingen in het vooruitzicht, is stilstand achteruitgang en wordt de roep om het faciliteren van initiatieven van inwoners steeds groter. Gemeenschappen zijn krachtig in het bedenken van oplossingen waarbij sociale inclusie, het stimuleren van ontmoeting en het nadenken over zorg en voorzieningen dichtbij mensen, van grote betekenis zijn. Bereikbaarheid speelt daarbij een belangrijke rol. Om in te spelen op de vergrijzing en krimp in het buitengebied, moet er onder andere ingezet worden op de jeugd. Jongvolwassenen zullen verleid moeten worden om in de Liemers (terug te keren om) te wonen en te werken. Dat betekent dat er een goed woon- en werkklimaat gecreëerd moet worden op het platteland. Het binden van jongeren en jongvolwassenen aan de Liemers zorgt voor een evenwichtiger bevolkingsopbouw, waardoor er meer balans ontstaat tussen stad en platteland. Ook toerisme kan een bijdrage leveren aan vitale kernen en dorpen.

Lokaal voedsel van een gezonde bodem met een goed verdienmodel.

Specifiek is de inzet van het LEADER-programma bedoeld voor kleinere, lokale projecten die bijdragen aan de noodzakelijke transitie van de agrarische sector in de regio rekening houdend met aspecten van stikstof, biodiversiteit etc. Doel hierbij is om een bijdrage te leveren aan een duurzaam ontwikkelingsperspectief voor een veerkrachtige landbouw waarin uitwerking wordt gegeven aan doelen, opgaven en kansen voor de agrarische sector in haar diversiteit, in samenhang met genoemde maatschappelijke doelen en opgaven en met behoud van het aantrekkelijk karakter van het Liemerse platteland. Daarnaast zullen er activiteiten ontwikkeld worden ter bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen.
Door gezamenlijke inzet van burgers, wetenschap, overheden, boeren, water- en natuurbeheerders en het bedrijfsleven willen we innovaties versnellen (in techniek en diensten, in sociaal handelen en in systemen) op het gebied van water- en bodemsystemen en de daarmee samenhangende teelt methoden.

Duurzame vrijetijdseconomie in de Liemers.

We hebben een prachtig gebied, dat ontzettend veel te bieden heeft aan zowel onze inwoners als aan bezoekers. Naast wonen en werken is ontspannen een belangrijk onderdeel van het dagelijks leven. Recreatie en toerisme bieden kansen om ons mooie gebied en de parels die we koesteren, te laten zien, maar ook om ze in stand te houden. De regio is aantrekkelijk door de ligging aan het water, de mooie natuur en de rijke cultuurhistorie. Hier liggen volop kansen voor verblijfsrecreatie. Nieuwe manieren van het buitenleven 'beleven' passen in de Liemers. Ook leren en educatie past binnen dit thema. De verbinding tussen stad en platteland biedt kansen om natuureducatie te versterken, maar ook om kennis uit te breiden over korte voedselketens, over de tradities van ons landschap en over de kracht van de natuur en het water. Invulling geven aan een duurzame vrijetijdseconomie in de Liemers draagt bij aan een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat alsmede meer werkgelegenheid.

Toekomstbestendige bedrijvigheid.
We willen ruimte bieden aan innovatieve ideeën en experimenten die bijdragen aan nieuwe bedrijvigheid met een goed verdienmodel. Nieuwe bedrijvigheid in het buitengebied, vernieuwende woon- of zorgconcepten, bijzondere ideeën over duurzaamheid, biodiversiteit of over klimaatadaptatie. Binnen dit thema past lef, het enkelvoud van leven. Binnen dit thema hopen we ook de verbinding te kunnen leggen met onze talentvolle jongeren verbonden aan de onderwijsinstellingen die dicht tegen onze regio aan liggen. De oprichting van een Fieldlab Smart Industry draagt bij aan deze ontwikkeling.

Samenwerking
LEADER Regio de Liemers zet in op (boven)regionale samenwerking. Samenwerken en verbinden staat voor LEADER Regio de Liemers centraal. Dat betekent ook dat de LAG actief de samenwerking opzoekt met aangrenzende regio's en LEADER-gebieden. Ook zal aansluiting worden gezocht bij bestaande processen, projecten en partijen. Met als doel om gezamenlijk te werken aan (LEADER) overstijgende thema's als stad-platteland relaties, circulaire economie, vrijetijdseconomie en duurzaam voedsel uit eigen grond. Deze thema's zijn niet alleen uniek voor de Liemers maar ook belangrijk in de LEADER-gebieden Achterhoek en het rurale gebied van Rijk van Nijmegen Maas en Waal. Aansluiting en samenwerking wordt gecontinueerd bij de opgaven van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen, 8RHK Ambassadeurs en de Liemers Economische Visie.

Hoofdstuk 3.2 **Meetbare doelstellingen**

Om onszelf scherp te houden stellen we onszelf een aantal meetbare resultaten ten doel, waarbij we aangeven dat maatwerk en mensenwerk altijd leidend is als belangrijkste indicator. In de midterm-review 2025 evalueren we de stand van zaken en stellen waar nodig bij.

Thema	Subdoelen die daarbij passen	Meetbare indicatoren
Sociale en economische vitale kernen en dorpen.	· Sterke lokale gemeenschappen. · Stimuleren noaberschap en vrijwilligerswerk. · Versterken sociale cohesie. · Stimuleren van ontmoetingen. · Zorg en voorzieningen dichtbij de mensen. · Versterken biodiversiteit. · Vergroening kernen. · Stimuleren werkgelegenheid jongeren in de Liemers. Verbinding NSP Needs: N23	· 5 projecten specifiek gericht op buurtinitiatieven voor verbetering fysieke leefomgeving. · 5 projecten specifiek gericht op sociale cohesie tussen verschillende bewonersgroepen. · 1 project voor de stimulering werkgelegenheid jongeren in de Liemers. · 1 project op het gebied van de verbetering van de bereikbaarheid in de Liemers. · 1 project gericht op een vernieuwend woonconcept. · 2 excursies gericht op voorbeelden van buurtinitiatieven.
Lokaal voedsel van een gezonde bodem met een goed verdienmodel.	· Nieuwe verdienmodellen voor agrariërs. · Kennis uitbreiden over korte voedselketens. · Bijdragen aan CO2 vermindering en het verkorten van voedsel-, stikstof-, en fosfaatketens. · Versterken biodiversiteit. · Versterken van natuurwaarden. · Efficiënt beheer van natuurlijke hulpbronnen. · Bewustwording creëren. Verbinding NSP Needs: N12, N13, N15, N16, N17, N18	· 3 projecten op het gebied van (proces van) vinden/samenstellen van nieuwe agrarische verdienmodellen. · 3 projecten die zich richten op kringlopen die stad en platteland op een duurzame manier met elkaar verbinden. · 1 PPS project ter verbetering van het bodem- en watersysteem met test en demonstratie mogelijkheden. · 4 educatieprojecten. · 2 kennisbijeenkomsten op het gebied van korte voedselketens.
Duurzame vrijetijdseconomie in de Liemers.	· Verbreding en versterking van de plattelandseconomie aansluitend bij het verhaal van de Liemers. · Nieuwe manieren van "buitenleven " beleven. · Stimuleren verbinding stad en platteland. · Bewaken van onze tradities en cultuurhistorie. · Bewustwording creëren van het belang van duurzame vrijetijdseconomie. Verbinding NSP Needs: N18, N19	· 3 projecten voor het ontwerpen van een model om (groepen van) ondernemers in het gebied te laten verdienen aan de kwaliteiten van cultuurhistorie, het thema water en het landschap. · 4 gerealiseerde stad-plattelandsverbindingen/ arrangementen met onder andere aandacht voor natuurbeleving, biodiversiteit, water, klimaatadaptatie en kringlooplandbouw. · 4 educatieprojecten. · 2 kennisbijeenkomsten/excursies op het gebied van biodiversiteit.
Toekomstbestendige bedrijvigheid.	· Ketensamenwerking en samenwerking met verschillende branches leidt tot duurzame innovaties. · Ruimte aan innovaties die de leefbaarheid van het platteland ten goede komen. · Ontwikkelen nieuwe bedrijvigheid in het buitengebied. · Innovatieve duurzaamheidsaanpak of klimaatadaptatie. · Samenwerking met het onderwijs. Verbinding NSP Needs: N13, N15, N24	· 1 PPS project rond Smart Industries waar ideeën en experimenten leiden tot nieuwe duurzame (inclusief circulaire) bedrijvigheid. · 4 projecten gericht op innovaties die de leefbaarheid van het platteland ten goede komen. · Jaarlijks een challenge voor onderwijs over een thema binnen de LEADER aanpak in de Liemers. · 3 demonstratieprojecten over duurzaamheidsaanpak of klimaatadaptatie. · 2 kennisbijeenkomsten/excursies op het gebied van duurzaamheidsaanpak of klimaatadaptatie.
Samenwerking	· Bijdrage leveren aan (regio-overschrijdende) vraagstukken. · Bewustwording van vergelijkbare problematieken en oplossingen. · Leren van elkaars good en bad practices.	· 3 samenwerkingsprojecten binnen Nederland.

Hoofdstuk 4

Activiteitenplan

De ambitie en doelen worden met name gehaald door de uitvoering van projecten. Maar ook de rol van de LAG als aanjager en verbinder draagt bij aan de ambities doordat kennis wordt gedeeld, netwerken worden gevormd en er binnen de verschillende thema's gewerkt wordt aan bewustwording. Een goede mix van de activiteiten is van belang om succesvol te worden.

Basisactiviteiten*:

Uitvoering projecten	Besturen en organiseren
Samenwerking	Communicatie
Aanjagen en deskundigheidsbevordering	Administratie

(*) Deze basisactiviteiten komen ook terug in de begroting (hoofdstuk 6)

Hoofdstuk 4.1 Uitvoering van projecten

Het onderdeel uitvoering van projecten vormt samen met het onderdeel aanjaagactiviteiten en deskundigheidsbevordering de kern van het activiteitenplan. Bij uitvoering van projecten gaat het om initiatieven van bewoners, bedrijven en lokale organisaties, die rechtstreeks bijdragen aan de doelen zoals beschreven in hoofdstuk 3. Voorbeelden van die projecten zijn daarbij (niet uitputtend) benoemd.

Activiteit	Omschrijving
1	Begeleiden en ondersteunen van initiatiefnemers bij het organiseren van projecten en het indienen van subsidieverzoeken.
2	Beoordelen van ingediende projectplannen en adviseren aan GS.
3	Begeleiden van initiatiefnemers bij uitvoering en administratieve afhandeling van hun projecten.

Hoofdstuk 4.2 Samenwerking

Activiteit	Omschrijving
4	Netwerken met andere (LEADER-)gebieden. Contacten leggen en onderhouden met plaatselijke organisaties en personen in Nederland.
5	Organiseren en/of faciliteren van nationale bijeenkomsten van lokale actoren, gericht op samenwerking en afstemming van activiteiten.

Hoofdstuk 4.3 Aanjaagactiviteiten en deskundigheidsbevordering

Bij deze activiteit gaat het om projecten en activiteiten die zich primair richten op het bevorderen van lokale initiatieven. Het kan bijvoorbeeld gaan over bijeenkomsten voor kennisuitwisseling, opbouwen van netwerken voor het bij elkaar brengen van vraag en aanbod of het organiseren van trainingen of workshops.

Activiteit	Omschrijving
6	Bijeenbrengen en verbinden van mensen, initiatieven, ideeën en mogelijkheden; de inspanning is gericht op het vervullen van de "makelaarsrol".
7	Professioneel ondersteunen van initiatiefnemers bij organisatie en uitwerking van hun projecten.
8	Organiseren van trainingen en workshops.
9	Deelnemen aan het Landelijk Leader Netwerk en opbouwen en onderhouden van een regionaal netwerk voor plattelandsontwikkeling.

Hoofdstuk 4.4 Bestuur en organisatie Lokale Actie Groep (LAG)

Activiteit	Omschrijving
10	Periodiek vergaderen voor beoordeling van ingediende projecten en vaststellen adviezen aan GS.
11	Zorgen voor duidelijke vastlegging van de (openbare) bijeenkomsten en publicatie van de verslagen ten behoeve van transparante besluitvorming.
12	Zorgen voor een blijvend goede personele invulling van de LAG (vervanging van leden die gedurende de looptijd om uiteenlopende redenen kunnen uitvallen).
13	Opstellen en vaststellen van jaarverslagen. De jaarverslagen geven een beeld van de behaalde inhoudelijke resultaten, de budgetbesteding en de realisatie van de meetbare doelen. Jaarlijkse werkplannen geven een vooruitblik.

Hoofdstuk 4.5 Communicatie

Activiteit	Omschrijving
14	Zorgen voor goede communicatielijnen met de secretaris van de LAG (coördinator), als spin in het web. Deze moet gemakkelijk bereikbaar en aanspreekbaar zijn op een werkplek en website.
15	Uitwerken van een communicatieplan. De communicatie zal zich vooral richten op het aanjagen van plaatselijke initiatieven en op deskundigheidsbevordering. De primaire doelgroep zijn (potentiële) initiatiefnemers in de verschillende sectoren. Daarnaast zijn de gemeenten een belangrijke doelgroep omdat die op allerlei manieren faciliteiten en medewerking kunnen bieden aan lokale initiatieven.
16	Ontwikkelen van communicatiemiddelen. In het communicatieplan zal dit verder worden uitgewerkt. In ieder geval is een informatieve brochure nodig met een beschrijving van het LEADER-project en spelregels voor het indienen van projectvoorstellen. Daarnaast is een website nodig en een plan voor gerichte inzet van de social media.

Hoofdstuk 4.6 Administratie

Activiteit	Omschrijving
17	Opzetten en bijhouden van een financiële administratie voor de kosten van de activiteiten van de LAG.
18	Opzetten en bijhouden van archief.
19	Administratief afhandelen subsidietraject voor de kosten van de LAG (tussentijdse rapportages, declaraties en eindafrekening kosten).

Hoofdstuk 5

Organisatie

Hoofdstuk 5.1 Positie, taken en bevoegdheden LAG

Met het vaststellen van de LOS heeft Gedeputeerde Staten (GS) ook het LEADER-gebied vastgesteld. Binnen dat gebied zijn de regels van GLB-NSP Interventie I.77.3 (LEADER) van toepassing, in zoverre heeft het gebied dus een formele juridische structuur gekregen en de LAG zeggenschap over de toegezegde budgetten en kan deze uitgeven op de wijze waarop dit in deze LOS is vastgelegd. In bijlage 5. is de procesbeschrijving samenwerking LAG - GS opgenomen.

De Lokale Actie Groep (LAG) is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) van LEADER Regio de Liemers. Dit in samenwerking met de LEADER-coördinator en adviseurs van de deelnemende gemeenten Doesburg, Duiven, Montferland, Westervoort en Zevenaar, het waterschap Rijn IJssel, de Liemerse Ambassade en de provincie Gelderland.

De belangrijkste taken van de LAG zijn het stimuleren van projectontwikkeling en de beoordeling van ingediende projecten. De te leveren bijdrage van de projecten aan het bereiken van de doelen uit de LOS is hierbij cruciaal. Het geven van voorlichting, kennisoverdracht en communicatie / publiciteit zijn van groot belang voor de verkrijging van nieuwe projecten en om doelstellingen te realiseren.

Taken
De kerntaken van de LAG bestaan uit:
- Verbinden en netwerken.
- Begeleiden en ondersteunen.
- Beoordelen en selecteren.
- Monitoren en evalueren.

Verbinden en netwerken
Vooral in de beginfase zal de LAG zich sterk richten op het verder betrekken van bewoners en bedrijven bij het LEADER-programma van Regio de Liemers. Een belangrijke rol van de LAG is immers het verbinden van alle partijen die kunnen bijdragen aan de realisatie van de gekozen strategie en programmalijnen van het LEADER-programma. Hiertoe zal de LAG gericht activiteiten ontplooien ter stimulering van bewoners en gebiedspartijen (ondernemers, kennisinstituten, maatschappelijke organisaties, financiers en subsidienten, bestuurders en politiek) tot de aanzet van nieuwe initiatieven en projecten. In de vorm van gerichte contacten en het actief opbouwen en onderhouden van een breed netwerk acteren de leden van de LAG als ambassadeurs voor de realisatie van de Lokale Ontwikkelingsstrategie. Speciale aandacht zal gevestigd zijn op de samenwerking met de (LEADER) regio's de Achterhoek, Rijk van Nijmegen Maas en Waal, de Groene Metropool Regio Arnhem-Nijmegen en het Duitse achterland.

Begeleiden en ondersteunen
Initiatiefnemers van projecten kunnen rekenen op begeleiding en ondersteuning bij de concrete uitwerking, het indienen en de uitvoering van hun projecten. Het gaat daarbij om inhoudelijke, organisatorische en administratieve zaken. Maar ook voor het zoeken naar aanvullende financiering of doorverwijzing naar andere organisaties voor ondersteuning op specifieke terreinen.

Beoordelen en selecteren
Beoordelen en selecteren van door initiatiefnemers voor subsidiëring ingediende projecten en het vervolgens uitbrengen voor een formeel advies aan Gedeputeerde Staten, is de belangrijkste taak van de LAG. De beoordeling richt zich primair op de vraag of het project bijdraagt aan de realisatie van de gekozen strategie. De LAG stuurt daarbij op een eerlijke en zoveel als mogelijke geografische spreiding van de projecten. De criteria en de procedure voor de selectie van projecten staan beschreven in deel II (hoofdstuk 7) van dit document.

Monitoren en evalueren
Dit betreft het toezien op de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie voor zowel de tijdige realisatie van doelen en output, als verantwoorde besteding van de publieke middelen.
Ten behoeve van de voortgangscontrole, evaluatie en verantwoording stelt de LAG jaarlijks een activiteitenplan en jaarverslag vast. De methode van monitoring is verder beschreven in het reglement deel II (hoofdstuk 7).

Naast de LAG wordt onder leiding van de LEADER-coördinator een 'expert-team' van adviseurs ingesteld die ondersteuning bieden bij de ontwikkeling van projectideeën en de oriënterende aanvraag. Ook bij het opstellen van de voortgangsrapportages en de eindrapportage kan dit team worden ingezet.

Deelnemers 'expert-team' kunnen zijn:
- uit elke deelnemende gemeente een ambtenaar.
- medewerker van het waterschap.
- ambtenaar van de provincie Gelderland.
- medewerkers van professionele organisaties die ervaring hebben met EU-projectaanvragen.

Rol Stimulus / RVO en Provincie Gelderland
In de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie werkt de LAG nauw samen met de provincie Gelderland als opdrachtgever en Stimulus en RVO als beoordelings- respectievelijk betaalorgaan. Via het provincieloket worden aanvragen officieel ingediend in het uitvoeringsplatform van Stimulus. De definitieve besluitvorming over de projecten, inclusief het verlenen van de beschikking aan de projectaanvragers, is door de provincie Gelderland ondergebracht bij Stimulus welke onder andere toetst op EU-conformiteit.
Stimulus / RVO:
- Verzorgt de betaling van de subsidie aan projectaanvragers. Dat geldt niet alleen voor de EU-bijdrage, maar ook voor de bijdragen van de provincie Gelderland. Jaarlijks factureert de Liemerse Ambassade de bijdragen uit hoofde van cofinanciering aan de lokale overheden en het waterschap.
- Levert voortgang- en managementrapportages voor Gedeputeerde Staten en de LAG op grond van het uitvoeringsplatform.
- Voert de voorgeschreven controles uit, waarmee zij als subsidieloket kan garanderen dat de subsidie rechtmatig wordt toegekend.

Relatie met andere stakeholders in het gebied en rechtsvorm
Stichting de Liemerse Ambassade is de juridische rechtspersoon die de verantwoordelijkheid draagt voor het beheer en de uitvoering van het LEADER-programma in Regio de Liemers. Daarnaast heeft de Liemerse Ambassade een programmateam dat zich bezighoudt met de uitvoering van de Liemerse Economische Visie (LEV) met de focus sectoren Vrijetijdseconomie, Logistiek, Agrarisch en Maakindustrie (VLAM). Daarbij wordt in de regio nauw samengewerkt met alle stakeholders uit deze sectoren, teneinde de sociaaleconomische ontwikkeling van het gebied te bevorderen. Vanzelfsprekend vormen de thema's duurzame energie, biodiversiteit hier onderdeel van, alsmede het beheer van de natuurlijke hulpbronnen bodem, water en lucht.

Hoofdstuk 5.2 **Profiel en samenstelling LAG**

De samenstelling en het profiel van de LAG zijn toegespitst op de centrale doelstelling weergegeven in hoofdstuk 3 en de optimale vervulling van de in de voorafgaande paragraaf beschreven kerntaken, met het actief leggen van verbindingen als primaire taak. De LAG als geheel beschikt daarom over een uitgebreid netwerk van contacten (maatschappelijke organisaties, politiek en bestuur, bedrijfsleven, internationaal, jongeren), veel lokale geschiedenis en daarnaast specifieke kennis en ervaring op relevante vakgebieden (financieel, inhoudelijk, bestuurlijk, arbeidsmarkt, ondernemerschap).

Op basis van deze uitgangspunten is een generieke profielschets voor LAG-leden opgesteld welke is opgenomen in bijlage 2. De expertise, ervaring en kennis van de afzonderlijke LAG leden moeten complementair zijn.
Alle leden van de LAG treden in die rol nadrukkelijk niet op als vertegenwoordiger van een organisatie, bedrijf of belangengroep. Hun gezamenlijke drijfveer is het realiseren van het gebiedsperspectief zoals beschreven in deze Lokale Ontwikkelingsstrategie.

De LAG bestaat uit leden, voorzitter, LEADER-coördinator en adviseurs van gemeenten, provincie, waterschap en Liemerse Ambassade. De LAG wordt ondersteund door de Liemerse Ambassade op het gebied van de financiële administratie. De communicatieadviseur van de Liemerse Ambassade en communicatieadviseurs van de gemeenten bieden ondersteuning op het gebied van communicatie. Het secretariaat van de Liemerse Ambassade ondersteunt bij de organisatie van (netwerk) bijeenkomsten.

De samenstelling van de LAG is volop in voorbereiding. De procedure daarvoor staat beschreven in bijlage 2. De werving en selectie van de LAG-leden gebeurt door de directeur van de Liemerse Ambassade. Die is onafhankelijk en beschikt over ruime bestuurlijke ervaring en een relevant bestuurlijk en maatschappelijk netwerk in de Liemers en directe omgeving.

Leidend voor de selectie zijn de generieke profielschets, de complementariteit, een evenwichtige verdeling man-vrouw en de verdeling tussen publieke en private sector. Maximaal 49% van het aantal stemgerechtigden in de Lokale Actie Groep zal een publieke organisatie vertegenwoordigen en de LAG als geheel zal een goede afspiegeling zijn van de Liemerse lokale gemeenschap en doelgroepen / sectoren. Een achttal zetels in de LAG is gereserveerd voor onafhankelijke burgers uit het gebied. Eén uit de gemeenten Doesburg en Westervoort en twee uit de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar. Daarnaast zullen vanuit de private sector vertegenwoordigers van belangenorganisaties uit de landbouw en het lokale bedrijfsleven in de LAG worden opgenomen. De publieke invulling vindt plaats door een wethouder per deelnemende gemeente, alsmede een heemraad van het waterschap. Alles bij elkaar leidt deze benadering ertoe dat de LAG in grote meerderheid bestaat uit leden die afkomstig zijn uit de bevolking en de private sector en onafhankelijk kunnen opereren. Om slagvaardig en doelmatig te kunnen werken moet de LAG enerzijds niet te groot zijn en anderzijds wel een goede afspiegeling van alle doelgroepen zijn. De inzet is om te beginnen met een omvang van maximaal 15 leden (oneven aantal) inclusief de voorzitter. De onderlinge samenwerking en het vergaderstramien kan de LAG gaandeweg naar eigen wens invullen. Zo is het niet ondenkbaar dat voor het initiëren en begeleiden van specifieke projecten subgroepen uit de LAG worden gevormd. Nevenstaand overzicht geeft een voorlopig beeld van de samenstelling van de LAG, met een verdeling van de zetels over de verschillende sectoren, werkvelden en organisaties.

De actuele samenstelling van de LAG staat beschreven op onze website www.leaderdeliemers.nl

Hoofdstuk 5.3 **Organisatie van de uitvoering**

Werkorganisatie
De werkorganisatie wordt ondergebracht bij de initiatiefnemer Stichting de Liemerse Ambassade die ook zal optreden als formele trekker van het project. Dat betekent dat de Liemerse Ambassade de aanvraag indient en verantwoordelijk is voor de administratie en het financieel beheer van het werkbudget voor de LAG. Dit betreft uitsluitend een administratieve constructie. Voor de uitvoering, besluiten en adviezen is de LAG bevoegd.

Om ongewenste verweving van belangen te voorkomen zal bij de beoordeling van elk project of activiteit transparant gemaakt worden of één van de vertegenwoordigende partijen er belang bij heeft en waaruit dat belang dan bestaat. Dat blijft niet steken in goede voornemens, maar wordt ook formeel geregeld in het Reglement van orde en werkwijze LAG (zie hoofdstuk 7). Daar staat in dat LAG-leden altijd hun eventuele betrokkenheid bij een project moeten melden. In dat geval moeten ze zich onthouden van stemming over het projectplan en mogen ze ook niet deelnemen aan de beraadslaging.

Voor ondersteuning bij haar taken en de voorbereiding van adviezen en besluiten kan de LAG Regio de Liemers terugvallen op een betaalde kracht, verder aangeduid als LEADER-coördinator. Deze wordt door de Liemerse Ambassade rechtstreeks aangesteld, dan wel ingehuurd. Door de werkorganisatie op deze manier in te richten kan optimaal gebruik worden gemaakt van de bestaande expertise, kennis, faciliteiten en netwerken. Daarnaast levert het betere garanties op voor de continuïteit van het proces. Bij tijdelijke, langdurige of blijvende uitval van de 'vaste' coördinator is snelle vervanging gegarandeerd. Ook tussentijds kan, waar nodig, een beroep worden gedaan op binnen de bestaande organisatie beschikbare menskracht en expertise.

De leden van de LAG richten zich primair op hun kerntaken benoemd in hoofdstuk 5.1. De LAG komt periodiek bij elkaar volgens een jaarlijks vast te stellen vergaderrooster. Tussentijds brengen de leden, waar nodig, hun specifieke kennis en vaardigheden in.

De LEADER-coördinator
De coördinator geeft uitvoering aan de activiteiten die voortvloeien uit het taakstellende kader van de Lokale Ontwikkelingsstrategie, informeert betrokken partijen en coördineert werkzaamheden namens de Lokale Actie Groep. De coördinator adviseert de LAG, legt verantwoording af aan de leden maar is onafhankelijk (zie ook deel II reglement).

De coördinator is de spil van het geheel en fungeert voor alle betrokkenen in de regio als eerste aanspreekpunt en 'gezicht' van LEADER Regio de Liemers. De coördinator geeft uitvoering aan de praktische taken van de LAG (voorlichting, communicatie, begeleiding en ondersteuning van initiatiefnemers) en bereidt beoordelingen en adviezen van projecten voor. Hij/zij stelt jaarlijks een verslag op en rapporteert ook tussentijds aan de LAG over de voortgang van het proces en de projecten.

De coördinator werkt in de praktijk nauw samen met de provinciale coördinator van het LEADER- programma, de ambtelijke vertegenwoordiging van de deelnemende gemeenten en het waterschap en medewerkers van het subsidieloket Stimulus / RVO. In feite vormt hij/zij daarmee een team voor de gezamenlijke begeleiding van project initiatieven, vanaf de eerste beoordeling van het idee tot en met de subsidietoekenning, de uitvoering en verantwoording. De coördinator legt over alle werkzaamheden voor het LEADER-project rechtstreeks functioneel verantwoording af aan de voorzitter van de Lokale Actie Groep. Bij eventuele conflicten of onvoldoende functioneren van de coördinator zoekt de voorzitter in overleg met de 'werkgever' van de coördinator (Stichting de Liemerse Ambassade) naar een passende oplossing.

De activiteiten van de LEADER-coördinator betreffen:

- Advies en begeleiding van projectaanvragers.
- Voorbereiding, ondersteuning en coördinatie van de LAG-bijeenkomsten.
- Intermediair tussen LAG en de projectaanvragers.
- Verslaglegging over de voortgang van de Lokale Ontwikkelingsstrategie en de projecten.
- Aansturen van communicatie en marketing.
- Coördineren van kennisuitwisseling met relevante LEADER-netwerken.
- Begeleiding en bewaking van lopende projecten (monitoring).
- Evaluaties programma en projecten (tussentijds en eind).
- Budgetbewaking en betalingsverkeer (in samenwerking met Stimulus / RVO).
- Verzorging van algemene- en financiële voortgangsrapportages.
- Externe verslaglegging (jaarverslag, verantwoording accountant).
- Toetsing / monitoring voortgang en evaluatie Lokale Ontwikkelingsstrategie.

De coördinator wordt aangesteld door de LAG op basis van een gericht functieprofiel en door middel van een openbare sollicitatieprocedure.

Het programma LEADER Regio de Liemers is een geheel zelfstandig programma in de organisatie en uitvoering. De Liemerse Ambassade faciliteert de financiële, secretariële en communicatieve activiteiten voor LEADER om zo efficiëntie en doelmatigheid in de organisatie te behalen.

Beheerskosten
De beheerskosten voor de activiteiten van de LAG zijn tot 100% subsidiabel. Het gaat daarbij om kosten voor het beheer en de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie. Daartoe horen in ieder geval de personele kosten voor de inzet van de coördinator en de kosten van vergaderingen en bijeenkomsten inclusief eventuele onkostenvergoeding en vacatiegelden.

De benodigde tijdsbesteding (en daarmee samenhangende kosten) van de coördinator is op voorhand niet precies in te schatten. Dat is onder meer afhankelijk van het aantal lokale initiatieven dat uiteindelijk begeleid en beoordeeld moet worden, de inspanningen die in de beginfase nodig zijn, en de inzet van de LAG-leden zelf. Een voorlopige inschatting is dat de invulling van de functie van coördinator twee dagen per week zal vergen (0,4 FTE).

Het budget voor beheerskosten mag niet meer dan 25% bedragen van de totale publieke uitgaven voor de ontwikkelingsstrategie.

Hoofdstuk 6
Financieel

Hoofdstuk 6.1 **Begroting**

Het college van Gedeputeerde Staten heeft in de vergadering van 12 december 2023 een programmabudget beschikbaar gesteld ter hoogte van € 1.931.651. Hieronder volgt een toelichting op de verdeling van het programmabudget. Deze is gebaseerd op het in hoofdstuk 4 beschreven activiteitenplan.

Programmabudget 2023 - 2027	
Subsidie proeftuinprojecten (paragraaf 4.1)	150.000
Subsidie uitvoeringsprojecten (paragraaf 4.1, 4.2)	1.389.872
Beheerskosten (paragraaf 4.3 t/m 4.6)	391.779
Totaal beschikbaar voor LEADER periode*	1.931.651

Toelichting op het programmabudget:

- Subsidie proeftuinprojecten: er is een totaal van € 150.000 beschikbaar voor subsidie aan proeftuinprojecten. Een proeftuinproject is het ontwikkelen en uitproberen van een concept wat aansluit bij minimaal één van de vier doelen uit de LOS. Bijvoorbeeld: er is vooronderzoek nodig om te komen tot een businesscase voor een innovatief project. Of men wil een nieuw woonconcept ontwikkelen (zoals een Knarrenhof voor ouderen) en er moeten er allerlei onderzoeken gedaan worden voordat een vergunning wordt afgegeven. Deze subsidie is mogelijk voor projecten van minimaal € 10.000 tot maximaal € 50.000 aan subsidiabele kosten. De LEADER subsidie bedraagt 50% tot een maximum van € 25.000.

- Subsidie uitvoeringsprojecten: het betreft hier de uitvoering van een project wat aansluit bij minimaal één van de vier thema's uit de LOS. Dit zijn grotere projecten met een minimum van € 20.000 aan subsidiabele kosten. De LEADER subsidie bedraagt 50% tot een maximum van € 80.000.

  - Subsidie voor samenwerkingsprojecten (paragraaf 4.2) bedraagt 100% met een minimum van € 5.000 tot een maximum van € 20.000 aan subsidiabele kosten
  - de inzet van vrijwilligers mag in beiden typen projecten gekapitaliseerd worden voor € 22,-- per uur met inachtneming van de bepaling in artikel 67, 1e lid van de Europese Verordening 2021/1060.

- Beheerskosten: voor de organisatie van het LEADER programma berekenen we een percentage van 20% van het totale budget.

De beheerskosten bestaan uit de volgende onderdelen (paragraaf 4.3 t/m 4.6):
- Aanjaagactiviteiten en deskundigheidsbevordering (inzet coördinator).
- Bestuur en organisatie LAG (vergaderkosten en vacatiegelden).
- Communicatie (website, social media, nieuwsbrieven, PR-activiteiten, drukwerk etc.).
- Administratie (monitoring, verslaglegging, financiële administratie en accountant).

Verwachte planning jaaruitgaven	**Beheerskosten**	**Project subsidies**
2024	81.273	384.968
2025	82.718	384.968
2026	82.718	384.968
2027	82.718	384.968
2028	53.169	
2029	9.183	
Totaal	**391.779**	**1.539.872**

Hoofdstuk 6.2 **Dekkingsplan**

Het dekkingsplan voor de kosten van het totale activiteitenprogramma is samengevat in de onderstaande tabel.

Financieringsbron	**Bedrag**
Bijdrage uit Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO)	1.028.190
Bijdrage van de Provincie Gelderland	153.461
Bijdrage van de vijf gemeenten in de Liemers	750.000
Totaal	**1.931.651**

Extra en niet in bovenstaande tabel opgenomen is de cofinanciering met welke het college van dijkgraaf en heemraden van waterschap Rijn IJssel heeft ingestemd. Het gaat om het beschikbaar stellen van cofinanciering voor toekomstige projectinitiatieven met waterdoelen tot maximaal € 51.500,- (10% van de minimale lokale cofinanciering) voor de gehele Leader programmaperiode 2023-2027, dit onder voorbehoud van positieve bestuurlijke besluitvorming over concrete projectvoorstellen.

In onderstaande tabel is de verdeling van de lokale cofinanciering over de gemeenten opgenomen, waarbij inwoneraantal en grondoppervlakte de basis vormt.

Gemeente	Verdeelsleutel	Cofinanciering per jaar	Cofinanciering voor 4 jaar
Doesburg	6,6%	12.375	49.500
Duiven	16,0%	30.000	120.000
Montferland	33,7%	63.188	252.750
Westervoort	7,1%	13.312	53.250
Zevenaar	36,6%	68.625	274.500
Totaal	**100,0%**	**187.500**	**750.000**

Extra en niet in bovenstaande tabel opgenomen is de cofinanciering met welke het college van dijkgraaf en heemraden van waterschap Rijn IJssel heeft ingestemd. Het gaat om het beschikbaar stellen van cofinanciering voor toekomstige projectinitiatieven met waterdoelen tot maximaal € 51.500,- (10% van de minimale lokale cofinanciering) voor de gehele Leader programmaperiode 2023-2027, dit onder voorbehoud van positieve bestuurlijke besluitvorming over concrete projectvoorstellen.

Zekerheid en risico's voor Europese cofinanciering
Met het besluit / de Open Call voor het indienen van Lokale Ontwikkelingsstrategieën in het kader van LEADER hebben Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland een bedrag van maximaal
€ 1.500.000,00 uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling beschikbaar gesteld voor LEADER-gebieden in Gelderland. Echter heeft het college van Gedeputeerde Staten in de vergadering van 12 december 2023 een lager subsidiebudget beschikbaar gesteld ter hoogte van € 1.931.651 ipv € 2.473.881. De verwachting is dat we gaandeweg de LEADER periode alsnog extra budget toegekend krijgen vanwege landelijke herschikking van middelen. Indien dit het geval is, wordt de LOS aangepast op basis van de nieuwe begroting.

Zekerheid en risico's voor cofinanciering door provincie
Het organiseren en uitvoeren van een LEADER-programma als actiepunt is benoemd en vastgesteld door de vergadering van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland in de vergadering van 16 mei 2023. De provincie Gelderland heeft in de vergadering van 12 december 2023 een cofinanciering van maximaal 10% beschikbaar gesteld.

Zekerheid en risico's voor cofinanciering door gemeenten
Het LEADER-gebied Regio de Liemers telt 5 gemeenten die geheel binnen de begrenzing van het gebied liggen. In de voorbereidingsfase zijn de gemeenten en het waterschap op diverse manieren geïnformeerd en betrokken bij het LEADER-project, zoals bij de gebiedsbijeenkomsten en in gesprekken met de portefeuillehouders. In juli 2022 is gestart met individueel overleg voorafgaand aan de formele aanmelding bij de provincie Gelderland om als LEADER-gebied in aanmerking te komen. Uit alle contacten bleek expliciet een positieve grondhouding ten aanzien van de uitgangspunten van LEADER (bottom-up, geen directe sturing door de overheid) en de voorgestelde procedure voor bemensing en onafhankelijke werking van de Lokale Actie Groep. Door de colleges van burgemeester en wethouders zijn collegebesluiten genomen aangaande de cofinanciering (totaal € 750.000,00) die door de gemeenteraden bij de behandeling van de begroting in november 2023 zijn bekrachtigd.

Zekerheid en risico's voor de private cofinanciering
De verwachte bijdrage van private partijen bedraagt in totaal € 1.539.872,00. Dat kunnen zowel financiële bijdragen zijn als bijdragen in natura. Bijdragen in natura kunnen bestaan uit werken, goederen, diensten, grond en onroerend goed, waarvoor geen door facturen of documenten met gelijkwaardige bewijskracht gestaafde contante betalingen zijn verricht. Naast eigen arbeid (personeelskosten) kan het ook gaan om vrijwilligerswerk. Eigen arbeid wordt gekapitaliseerd overeenkomstig een marktconform tarief, en vrijwilligerswerk tegen een vast uurtarief. Daarnaast kunnen private bijdragen van derde partijen geworven worden (crowdfunding, donatie, adoptie). Zekerheid omtrent het realiseren van de vereiste private cofinanciering van 50% van de kosten van uitvoering van projecten is vooraf niet te geven. Maar op basis van de getoonde belangstelling en het enthousiasme tijdens de gebieds- en themabijeenkomsten, en de ruime mogelijkheden om voor cofinanciering bijdragen 'in natura' in te zetten, is de verwachting dat het project in de volledige omvang uitgevoerd kan worden.

Reglement

DEEL II

Hoofdstuk 7

Beheer- en toezichtregeling

Hoofdstuk 7.1 LAG werkwijze en verantwoording

Het stimuleren van de projecten en ondersteuning van de voorbereiding
In de voorbereidingsfase legt de (aankomende) LAG mede de basis voor het succes van de Lokale Ontwikkelingsstrategie. Het kost tijd, energie en middelen om te zorgen dat er een goed onderbouwde strategie tot stand komt met input vanuit het gebied en waar de LAG actief in meedenkt. Om de professionaliteit van de LAG te stimuleren, wordt bij het werven van de LAG-leden gekeken naar de competenties van inwoners en overheidsvertegenwoordigers. Deze moeten goed aansluiten bij de thema's en doelstellingen uit de strategie en bij voorkeur complementair aan elkaar zijn. Aan het begin van de LEADER-periode organiseert de LAG kennisbijeenkomsten in het gebied. Deze zorgen er voor dat de LAG-leden op een gelijk niveau hun deskundigheid van het platteland kunnen uitdragen. Gedurende de LEADER-periode worden periodieke thema- of netwerkbijeenkomsten door de LAG georganiseerd om kennis en ervaring over te dragen aan inwoners in het gebied en om ideeën verder te brengen. De LAG stimuleert hier innovatieve dwarsverbanden tussen partners en sectoren. De LAG streeft er naar om richting projectaanvragers de beschikbare kennis, expertise en netwerken in te zetten om tot passende financieringsvormen voor projecten te komen. Om innovatieve projecten te stimuleren is het van belang dat de LAG ook duidelijk voor ogen heeft welke mogelijkheden er zijn naast LEADER. De LAG zal, onder andere via de Liemerse Ambassade, de verbinding zoeken met andere programma's. Zo kunnen kleine innovatieve LEADER-projecten ook aansluiting vinden bij initiatieven op een grotere schaal.

Selectie en aanstelling LAG leden
De LAG is samengesteld op basis van selectiecriteria die aansluiten bij de Lokale Ontwikkelingsstrategie. Bij selectie van LAG leden wordt gekeken naar het in bijlage 2 opgenomen profiel voor leden LAG LEADER Regio de Liemers.

LAG leden hebben een nadrukkelijke inspanningsverplichting om bij alle LAG-vergaderingen aanwezig te zijn. De vergaderdata worden aan het eind van een kalenderjaar vastgesteld voor het daaropvolgende kalenderjaar. Als één van de leden regelmatig verstek laat gaan, kan de LAG met meerderheid van stemmen besluiten om deze functie vacant te stellen. De LAG kan een nieuw lid aanstellen op grond van kennis, ervaring en netwerken die de LAG op dat moment nodig acht voor een goede uitvoering van het programma. Tussentijdse evaluaties over het functioneren van de LAG en het jaarverslag zijn hiervoor belangrijke onderleggers. De LAG wijst zelf een voorzitter aan. Ook wordt bij aanvang van de programmaperiode een plaatsvervangend voorzitter aangewezen binnen de LAG.
De LAG stelt een LEADER-coördinator aan op basis van een gericht functieprofiel. Stichting de Liemerse Ambassade is de contractpartner voor de aanstelling van de LEADER-coördinator.

Vergaderfrequentie
De LAG komt minimaal vier keer per jaar bijeen om projecten te beoordelen en adviezen uit te brengen. Dit is uiteraard mede afhankelijk van het aantal aanvragen.
Tijdens de vergaderingen worden (potentiële) projecten ter oriëntatie voorgelegd aan de LAG. De LAG beoordeelt de aanvragen aan de hand van de in hoofdstuk 7.2 opgenomen selectiecriteria. In een besluitvormende vergadering volgt, na toetsing van de projectaanvragen op EU-conformiteit en provinciaal beleid, een definitief besluit van de LAG.
Gewerkt wordt met een doorlopende openstelling van het budget waarbij jaarlijks het subsidieplafond door de LAG wordt vastgesteld.
Het is mogelijk dat de voorzitter de LAG bijeenroept om belangrijke ontwikkelingen, lopende projecten of uit te voeren activiteiten binnen de Lokale Ontwikkelingsstrategie te bespreken.

Agendabeheer
De agenda wordt samengesteld door de LAG-voorzitter en LEADER-coördinator. De agenda kent een aantal vaste onderdelen. Leden kunnen zelf ook agendapunten indienen. Twee weken voor de LAG- vergadering wordt de agenda met bijbehorende stukken aan de LAG verstuurd. De vaste agendapunten voor elke LAG-vergadering zijn:

- Toetsing van projecten die ter oriëntatie worden voorgelegd, voortgang van lopende projecten en besluitvorming over projecten op basis van pré-adviezen.
- Voortgang van samenwerkingsprojecten binnen de LEADER-regio en buiten de regio (Achterhoek / Rijk van Nijmegen Maas en Waal).
- Samenwerking binnen de Liemerse Ambassade / Liemerse Economische Visie.
- Beheer en uitvoering LEADER Regio de Liemers (coördinatie, financiën, communicatie, PR en kennisontwikkeling).

De verslagen van de LAG-vergaderingen zijn openbaar en worden op de website van LEADER Regio de Liemers geplaatst.

Transparante en eerlijke samenstelling / selectie
Bij de samenstelling van de LAG is gekozen voor een ruime vertegenwoordiging van lokale belangenorganisaties en inwoners. Zestig procent van de stemgerechtigden binnen de LAG is inwoner c.q. ondernemer in het gebied. Dit verkleint de kans dat bij een besluitvormende vergadering de 51% regel niet wordt gehaald. Deze regel is bedoeld om te voorkomen dat publieke partijen, op basis van hun cofinanciering en ambtelijke ondersteuning bij de uitvoering van het programma, teveel invloed en zeggenschap krijgen binnen de LAG. Als de inwoner LAG-leden in minderheid zijn bij een besluitvormende vergadering zal er geen stemming plaatsvinden en wordt een nieuwe vergadering belegd. De voorzitter is stemgerechtigd maar heeft niet de doorslaggevende stem bij de beoordeling van de projectaanvragen.

De Lokale Actie Groep LEADER Regio de Liemers streeft naar de volgende verdeling binnen de LAG:

Stemgerechtigd (15 personen)
- 5 bestuurders van de deelnemende gemeenten in de Liemers
- 1 bestuurder van Waterschap Rijn IJssel
- 8 inwoners van de deelnemende gemeenten in de Liemers
- 1 bestuurder van LTO Liemers-Montferland

Adviserend (5 personen)
- 2 contactambtenaren van de deelnemende gemeenten in de Liemers
- 1 contactambtenaar van de provincie Gelderland
- 1 directeur van de Liemerse Ambassade
- 1 LEADER-coördinator

Om belangenverstrengeling tegen te gaan, wordt een algemene regel gehanteerd binnen de LAG.
Alle leden zijn verplicht om tijdig hun (mogelijke) belang in of betrokkenheid bij een project kenbaar te maken. Bij kans op belangenverstrengeling mogen zij niet deelnemen aan de advisering en besluitvorming over het betreffende project.
Een overzicht van de LAG-leden met hun functie en nevenactiviteiten wordt op de website van LEADER Regio de Liemers gepubliceerd. In dit overzicht staat ook vermeld welke link er kan zijn tussen leden van het beoordelingscomité binnen de LAG en een ingediend project of aanvrager. Hiermee wil de LAG een zorgvuldige afweging garanderen richting overheden en inwoners van het gebied.

Hoofdstuk 7.2 **Wijze van openstellen en plafond bepalen**

De LAG stelt richtinggevende budgetten vast gespreid over de LEADER-jaren, om te voorkomen dat niet alles in het eerste en tweede jaar wordt uitgegeven. Uitgaande van een budget van € 2.000.000,00 (exclusief cofinanciering op projecten) betekent dit voor de resterende projectperiode 2024 - 2027 € 500.000,00 per jaar. Zodoende kunnen elk jaar, passend binnen het jaarbudget, doorlopend aanvragen voor projecten worden ingediend. De beoordeling van de aanvragen vindt plaats in de LAG-vergaderingen. Dit gebeurt afhankelijk van het verloop van de aanvragen 4 maal per jaar en daar wordt ook de afweging gemaakt welke projectplannen het beste scoren.
Voor de financiële omvang van projecten geldt een bovengrens van € 80.000,00 en een ondergrens van € 10.000,00 voor subsidies. Aanvragers kunnen gebruik maken van de mogelijkheid van de Vereenvoudigde Kostenopties Berekening Personeelskosten en Berekening Totale overige kosten. Voor alle subsidies, ook die tot € 25.000,00, wordt de RUS2 systematiek toegepast.

Hoofdstuk 7.3 **Selectiecriteria en -procedure voor steunaanvragen bij de LAG**

De procedure voor selectie van projecten die voor LEADER-ondersteuning in aanmerking komen, verloopt volgens onderstaand proces.

1. Projectidee

Wie?	LEADER-coördinator en LAG.
Wat?	Beoordelen van projectidee (bijvoorbeeld d.m.v. pitch).
Resultaat?	Positief of negatief advies over indienen aan de aanvrager (pré toets).

2. Aanvraag ingediend

Wie?	Stimulus namens provincie Gelderland.
Wat?	Toetsing instapcriteria en bijzonderheden in de begroting of constructie. Agenderen voor LAG-vergadering als de aanvraag voldoet aan de instapcriteria.
Resultaat?	Beoordelingsmemo voor de LAG.

3. Beoordeling aanvraag op inhoud

Wie?	LAG.
Wat?	Toetsing project aan selectiecriteria uit de LOS.
Resultaat?	Verslag LAG-vergadering met besluit over wel/geen LEADER-subsidie (onder voorwaarde dat het project ook subsidie technisch voldoet).

4. Beoordeling verslag LAG

Wie?	Stimulus namens provincie Gelderland.
Wat?	Controleren of bij de beoordeling de regels op de juiste manier zijn toegepast.
Resultaat?	Goedgekeurd verslag LAG-vergadering.

5. Beoordeling aanvraag subsidie technisch

Wie?	Stimulus namens provincie Gelderland.
Wat	Toetsing op subsidie technische aspecten (regelgeving en financieel); o.a. het subsidiebedrag kan op basis hiervan worden bijgesteld.
Resultaat?	Besluit tot verlenen subsidie of afwijzen aanvraag.

De criteria voor een eerste beoordeling en selectie zijn opgenomen in bijlage 3 en 4.
Het proces van aanmelding tot en met uitvoering verloopt volgens het onderstaande reglement.

Verkenningsfase

- De initiatiefnemer kan zich melden bij het loket van de LAG. Het initiatief of projectidee (in potentie) wordt voorgelegd aan de LEADER-coördinator Regio de Liemers. Dit gesprek vindt plaats in een vroeg stadium. Tijdens dit intakegesprek wordt besproken of het idee voldoet aan het 'toetsingskader eerste toets' (zie bijlage 3). Indien nodig kan de coördinator mede informatie inwinnen bij de LEADER-coördinator van de provincie. Hieruit zal blijken of het idee kansrijk is of slechts kansrijk na vereiste aanpassingen (bijvoorbeeld door koppeling of afstemming met andere project ideeën) of helemaal niet kansrijk is. Met name of het al dan niet door kan naar de volgende fase.

Uitwerkingsfase

- De initiatiefnemer kan het projectidee uitwerken in een projectplan. Afhankelijk van de integraliteit en zwaarte van het projectidee beslist de LEADER-coördinator in hoeverre LAG-begeleiding, LEADER-ondersteuning of specifieke deskundigheidsadvisering daarbij nodig is. Waar nodig wordt ook de LEADER-coördinator van de provincie erbij betrokken.
- De initiatiefnemer of aanvrager dient het complete projectplan formeel in bij de LAG voor selectie tot subsidieverzoek LEADER. De LEADER-coördinator zal een schriftelijke ontvangstbevestiging versturen met mededeling in welke eerstvolgende LAG-vergadering de aanvraag zal worden behandeld.
- De LEADER-coördinator toetst het projectplan of het aan de minimale eisen voldoet (bijlage 3). De LAG-leden toetsen aan de selectiecriteria en bereiden de beoordeling voor op het 'selectieformulier voor beoordeling' (bijlage 4).
- De definitieve beoordeling en besluitvorming vinden plaats in de LAG-vergadering. Het oordeel van de LAG kan zijn:
  - een positief oordeel: mits minimaal … van de … punten in de selectiecriteria zijn behaald wordt het projectplan subsidiabel geacht.
  - een negatief oordeel: niet subsidiabel bij een lagere score dan … van de … punten.
- Aanvragen die de minimumdrempel niet halen, krijgen een negatief oordeel. De overige aanvragen worden vervolgens gerangschikt van hoogste naar laagste aantal punten. Als er meer aanvragen zijn dan er aan subsidie voor dat jaar beschikbaar is, wordt de subsidie toegewezen op basis van de rangschikking.
- LAG leden die direct of indirect een belang hebben bij een of meer aanvragen dienen bij behandeling van die aanvraag de ruimte te verlaten. Dit wordt in het verslag opgenomen.
- Er wordt gecheckt of aan de 51% regel wordt voldaan en of er voldoende burgerleden aanwezig zijn. Dat wordt ook genotuleerd.
- De besluitvorming wordt zo spoedig mogelijk na de vergadering, na de vaststelling van het verslag door de LAG, medegedeeld aan de aanvrager, met de belangrijkste argumenten die daartoe hebben geleid. Een positief oordeel betekent dat het projectplan in principe subsidiabel is, een en ander nog afhankelijk van het rond hebben van alle randvoorwaarden.
- De verslaglegging van deze besluitvorming uit de LAG vergadering wordt vervolgens nog beoordeeld door Stimulus of de regels op een juiste manier zijn toegepast en of het project subsidie technisch voldoet.
- Na accordering door Stimulus namens de provincie Gelderland volgt de subsidiebeschikking voor de subsidieovereenkomst (RVO). Dan gaat het projectplan naar de volgende fase om als project te worden uitgevoerd.

Uitvoeringsfase

1. De aanvrager voert het project uit volgens het goedgekeurde projectplan.
2. De LEADER-coördinator bepaalt in hoeverre daarbij begeleiding nodig is; ook voortkomend uit de tussentijdse monitoring.
3. De LEADER-coördinator begeleidt naar redelijkheid op verzoek de aanvrager met de administratieve afhandeling.
4. Het projectdossier wordt door de aanvrager goed beheerd in overleg met de LEADER-coördinator en RVO als betaalorgaan.

Hoofdstuk 7.4 **Monitoring**

Algemeen

Monitoring bestaat uit de voortgangsbewaking van de individuele projecten en evaluatie van de voortgang van de Lokale Ontwikkelingsstrategie. De monitoring van de projecten is een taak van de LAG in samenwerking met Stimulus / RVO.
Ter beoordeling van de doeltreffendheid van de LEADER-bijdragen wordt tevens toezicht uitgeoefend op het programma. Het toezicht omvat de organisatie, de coördinatie en het verzamelen van gegevens in verband met de financiën, streefwaarden en de kwalitatieve aspecten van de uitvoering. Daartoe zijn drie evaluatiemomenten ingebouwd: vooraf (totstandkoming LOS), halverwege het programma (midterm review) en achteraf (eindverslag). Tussentijds zal Stimulus / RVO / Provincie Gelderland nog een aantal monitormomenten hanteren.

Voortgangsrapportages

Jaarlijks, op vooraf door de RVO vastgestelde data, stelt de LAG een voortgangsrapportage op voor het project 'Beheer en Uitvoering LEADER Regio de Liemers'. In de voorgangsrapportage dient de aanvragende regio aan te tonen in hoeverre het project volgens planning verloopt, welke activiteiten zijn ondernomen en welke communicatiemiddelen zijn ingezet voor LEADER. Naast de voortgangsrapportages worden ook periodiek de termijndeclaraties ingediend volgens een gezamenlijke, vooraf vastgestelde planning.

Jaarverslagen

Het format voor het jaarverslag wordt ontwikkeld in overleg met RVO en de provincie Gelderland.

Verplichtingen inzake voorlichting en publiciteit

Informatievoorziening en publiciteit zijn belangrijke aspecten voor een goede uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie. Het draagt bij aan het uiteindelijk bereiken van de gestelde doelen.

De communicatiestrategie heeft meerdere doelen:

- Algemene informatieverstrekking om de door LEADER gesteunde activiteiten kenbaar te maken en inwoners te stimuleren binnen deze kaders project ideeën aan te dragen.
- De Lokale Ontwikkelingsstrategie middels een doelgerichte benadering kenbaar maken in het gebied. De LEADER doelen en gewenste activiteiten worden specifiek voor elke doelgroep geformuleerd en gecommuniceerd.
- Kennis en marktontwikkelingen die gerelateerd zijn aan de Lokale Ontwikkelingsstrategie delen met verschillenden doelgroepen en sectoren in het gebied.

Alle uitingen op het gebied van communicatie en promotie voor LEADER Regio de Liemers worden uitgevoerd op basis van een door de LAG op te stellen communicatiestrategie. De LAG streeft er naar om binnen drie maanden na goedkeuring van de Lokale Ontwikkelingsstrategie haar communicatieplan te presenteren. Hier vallen in ieder geval de volgende activiteiten onder:

Communicatie-activiteiten

- Opstellen van een publieksvriendelijke versie van de Lokale Ontwikkelingsstrategie.
- Ontwikkelen van de website.
- Ontwikkelen van een LEADER-app (digitale informatie), waardoor lokale initiatieven aan elkaar gekoppeld kunnen worden: leren van elkaar.
- Periodiek uitbrengen van (digitale) LEADER-nieuwsbrieven.
- Aankondigen van het LEADER-programma in lokale/regionale media (o.a. gemeentekaternen).
- Publiceren van de start en oplevering van een project in lokale/regionale media.
- Opstellen van een jaarverslag, waarin de inhoudelijke en financiële resultaten worden gepubliceerd.
- Organiseren van project- en werkbezoeken.
- Opstellen van tussentijdse evaluaties en een (publieksvriendelijk) eindverslag.

Hoofdstuk 7.5 **Effectmeting en evaluatie**

De LAG zal jaarverslagen opstellen, tussentijds evalueren (en zo nodig de LOS bijstellen) en een eindevaluatie uitvoeren. De rapportages worden opgesteld voor de provincie Gelderland en op de website van LEADER Regio de Liemers geplaatst. De resultaten worden gecommuniceerd richting de gemeenten, het waterschap en het netwerk van de LAG en binnen regio de Liemers.

De wens is om gedurende de programmaperiode als LAG een bezoek te brengen aan aangrenzende LEADER gebieden om het functioneren van de LAG's en projectresultaten te bespreken en van elkaars ervaringen te leren.

Aan het einde van de programmaperiode wordt een eindverslag opgesteld, waarin alle onderdelen van de Lokale Ontwikkelingsstrategie worden geëvalueerd. De streefwaarden die zijn vastgesteld in het activiteitenplan van de LOS (hoofdstuk 4) zijn de basis voor de effectmeting van de strategie. Ook wordt het functioneren van de LAG over de gehele programmaperiode geëvalueerd.

Bijlage 1

Verdeling inwoners per gemeente/kern

Het gebied omvat 133.110 inwoners. Voor een verdeling per gemeente / kern zie onderstaande tabel.

Gemeente Doesburg	**Aantal inwoners per 1-1-2023:**	**11.093**
Doesburg		11.093
Gemeente Duiven	**Aantal inwoners per 1-1-2023:**	**24.949**
Duiven		21.260
Loo		1.158
Groessen		2.531
Gemeente Montferland	**Aantal inwoners per 1-1-2023:**	**36.917**
's-Heerenberg		8.589
Azewijn		793
Beek		2.363
Braamt		1.094
Didam (incl. Loil en Nieuw Dijk)		17.415
Kilder		1.536
Lengel		470
Loerbeek		455
Stokkum		1.191
Vethuizen		86
Wijnbergen		164
Zeddam		2.761
Gemeente Westervoort	**Aantal inwoners per 1-1-2023:**	**15.112**
Westervoort		15.112
Gemeente Zevenaar	**Aantal inwoners per 1-1-2023:**	**45.039**
Zevenaar		26.327
Babberich		2.271
Angerlo		1.450
Giesbeek		3.457
Lathum		505
Rijnstrangen		153
Pannerden		2.375
Aerdt		788
Herwen		1.090
Lobith		2.986
Tolkamer		2.823
Spijk		814

Bijlage 2

Profielschets LAG-leden

Generieke selectiecriteria

Een lid:
1. Is nauw betrokken bij de Liemers en directe omgeving en kent het gebied.
2. Beschikt over een uitgebreid netwerk (bestuurlijk, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, financiële instellingen, aangrenzende regio's Achterhoek, Groene Metropoolregio Arnhem- Nijmegen, Duitse achterland dat complementair is aan dat van de overige LAG-leden).
3. Beschikt over specifieke kennis en ervaring op één of meer van de volgende vakgebieden: bestuur, financiën, burgerparticipatie, procesbegeleiding, ondernemerschap, duurzame energie, landbouw, natuur en landschap en overheid. Deze kennis is complementair aan die van de overige LAG-leden.
4. Is initiatiefrijk en heeft een ondernemende handen-uit-de-mouwen-mentaliteit.
5. Is communicatief sterk en gericht op het tot stand brengen van verbindingen.
6. Is in staat om sector overschrijdend, integraal en innovatief te denken, gericht op de realisatie van de vastgestelde strategische doelen (het gebiedsperspectief).
7. Denkt vanuit algemeen belang, is integer en gericht op het bereiken van meerwaarde voor Regio de Liemers.
8. Is bereid om zich voor een langere periode (in beginsel voor de hele periode 2023-2027) aan het project te verbinden en kan daarvoor voldoende tijd vrijmaken (circa 2-4 uur per maand).

Aanvullende selectiecriteria

De generieke profielschets is leidend voor de selectie van de LAG-leden. Daarnaast wordt bij de selectie rekening gehouden met de onderstaande criteria.

- Een evenwichtige verdeling man-vrouw.
- De verdeling tussen publieke en private sector (maximaal 49% van het aantal stemgerechtigden in een Lokale Actie Groep mag een publieke organisatie vertegenwoordigen).
- Een afspiegeling van doelgroepen, gemeenten, sectoren en beoogde werkwijze van de LAG.

Bijlage 3

Criteria eerste beoordeling van projecten

Toetsingskader eerste beoordeling

Projectidee

Naam initiatiefnemer

Intakegesprek d.d.

	ja / nee	hoog / laag	opmerking
Levert het projectidee een bijdrage aan de thema's, subdoelstellingen en indicatoren van de LOS			
Sociale en economisch vitale kernen en dorpen.			
Lokaal voedsel van een gezonde bodem met een goed verdienmodel.			
Duurzame vrijetijdseconomie in de Liemers.			
Toekomstbestendige bedrijvigheid.			
Draagt het projectidee bij aan één of meer LEADER-kenmerken			
Het is een bottom-up initiatief.			
Het is innovatief voor Regio de Liemers.			
Kent betrokkenheid van bewoners, ondernemers en organisaties.			
Het is van collectief en integraal belang.			
Is het projectidee haalbaar			
Vanuit organisatorisch oogpunt / qua organisatievorm en tijdsplanning.			
Is bekend welke vergunningen e.d. nodig zijn.			
Vanuit financieel oogpunt / qua budget en cofinanciering.			

Conclusie (aankruisen)

- ☐ niet kansrijk
- ☐ kansrijk
- ☐ kansrijk in potentie na verbeterpunten
- ☐ tweede overleg met LEADER-coördinator vereist

Verbeterpunten

Bijlage 4

Selectieformulier voor beoordeling van projecten

Selectieformulier voor beoordeling van projecten

Naam projectplan

Naam initiatiefnemer

Aanvraag binnengekomen d.d.

Randvoorwaarden en duiding projectplan:

		ja	nee
A	Past het projectplan binnen de strategie van de LOS van Regio de Liemers		
	1. Ontwikkelen van (nieuwe)vormen van rendabele en economische bedrijvigheid met als uitgangspunt behoud en ontwikkeling van een landschap met een grote biodiversiteit als het basis kapitaal van de plattelandseconomie en in samenhang met maatschappelijke doelen en opgaven.	☐	☐
	2. Creëren van een aantrekkelijk woon- en werkklimaat op het platteland door versterking sociale cohesie en het actief betrekken van de lokale gemeenschap met het landschap als uitgangspunt.	☐	☐
B	Is de aanvrager woonachtig of werkzaam in het LEADER-gebied.	☐	☐
C	Het projectplan levert volledige informatie: (gebieds-)afbakening, doelen, toelichting in woord/beeld, deelnemers, organisatie, planning en financiering.	☐	☐

D Het projectplan betreft de gemeente(n) (aankruisen)

- ☐ Doesburg
- ☐ Duiven
- ☐ Montferland
- ☐ Westervoort
- ☐ Zevenaar

Nee als antwoord op A, B, C, dan niet subsidiabel, of moet eerst nog gebeuren.

Selectiecriteria		Beoordeling score van 0, 1, 2 of 3 (van heel weinig tot heel veel)
1	**Mate van bijdrage van het projectplan aan de thema's, subdoelstellingen en indicatoren van de LOS**	**min. 2 ptn**
	Sociale en economisch vitale kernen en dorpen.	
	Lokaal voedsel van een gezonde bodem met een goed verdienmodel.	
	Duurzame vrijetijdseconomie in de Liemers.	
	Toekomstbestendige bedrijvigheid.	
2	**Mate van bijdrage van het projectplan aan de LEADER-werkwijze**	**min. 6 ptn**
	Het draagvlak voor initiatief en bottom-up benadering is duidelijk aangetoond.	
	Het is onderbouwd innovatief voor de Liemers met opvang van enig risico.	
	De samenwerking tussen bewoners, ondernemers en/of organisaties is aangetoond.	
	Het is aangetoond dat het meerdere sectoren of aspecten dient.	

3 Mate van haalbaarheid van het projectplan **min. 9 ptn**

Vanuit organisatorisch oogpunt:
er is sprake van een heldere organisatiebeschrijving met verantwoordelijkheden. _____

De initiatiefnemer/partners hebben voldoende expertise of hebben deze ingehuurd. _____

Het tijdpad van uitvoering is realistisch in combinatie met vergunningen e.d. _____

Vanuit financieel oogpunt:
de transparante en sluitende begroting voldoet aan de 'subsidiesleutel'. _____

Er is aangetoond dat de publieke cofinanciering is geregeld en gewaarborgd. _____

Er is aangetoond hoe de private bijdrage is geregeld en gewaarborgd de financiële omvang
van het project valt binnen het gestelde maximum van € 80.000,00. _____

4 Mate van efficiency en doelmatigheid van het projectplan **min. 3 ptn**

Er is sprake van balans tussen de investeringen en tijdsinzet versus de resultaten. _____

Het is overdraagbaar omdat de resultaten ook door andere kunnen worden gebruik. _____

Eindscore aantal punten: _____

Minimale score vereist: 20 punten. Op elk onderdeel moet tenminste het minimum aantal punten worden gehaald.

Besluitvorming in LAG (aankruisen)
- ☐ door consensus
- ☐ na stemming
- ☐ aantal stemgerechtigde leden dat instemt met deze beoordeling (met naam)

_____

_____

_____

_____

Totaal aantal stemgerechtigde leden _____

Totaal aantal aanwezig _____

Besluit (aankruisen)
- ☐ Positief oordeel > 21 ptn
- ☐ Positief oordeel in potentie* vanaf 20 ptn en leemtes
- ☐ Negatief oordeel < 20 ptn

* vereiste aanpassingen

Bijlage 5

Procesbeschrijving samenwerking LAG – GS

Openstellingsbesluiten
Gedeputeerde Staten (GS) van Gelderland zorgt ervoor dat het openstellingsbesluit conform de wens van de LAG inhoudelijk wordt vormgegeven en dat het openstellingsbesluit juridisch klopt. GS van Gelderland is door de minister van LNV aangewezen om de subsidie-openstellingen te publiceren in het Provinciaal Blad.

Besluiten/beschikkingen per dossier en conformiteitstoets
LAG LEADER Regio de Liemers is verantwoordelijk voor de inhoudelijke beoordeling of aanvragen binnen de LOS passen en de vaststelling van de subsidiehoogte. De LAG levert hiervoor een gemotiveerde onderbouwing.

Zodra duidelijk is welke aanvragen subsidieverlening kunnen krijgen stuurt de LAG deze naar Stimulus voor de conformiteitstoets.

Vervolgens gaat het totale pakket naar GS voor formalisering van de subsidieverlening.

GS nemen het inhoudelijke oordeel, de vaststelling van de subsidiehoogte en de conformiteitstoets één op één over.

Bezwaar en beroep
GS is verantwoordelijk voor de bezwaar- en beroepsprocedures.

Bij een bezwaarprocedure zal GS de LAG vragen het inhoudelijke verweer te voeren. GS voert, in overeenstemming met de Algemene wet bestuursrecht, een volledige heroverweging uit van het primaire besluit. Daarbij worden het inhoudelijke verweer van de LAG, de betreffende subsidieregeling, de LOS en het bezwaar van bezwaarmaker meegenomen.

Bij een beroepsprocedure zal GS de LAG vragen om het inhoudelijke verweer aan te dragen. GS zal namens de LAG de procedure voeren bij de rechter.

Liemerse Ambassade

Liemerse krachten **GEBUNDELD!**

Postbus 26, 6940 BA Didam • 31 (0)316 234 425
info@liemerseambassade.nl • www.liemerseambassade.nl